KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

PL ISSN 0514-0188

2026
MÁJ/MAJ

Č. 5 (815)/roč. 68
Cena 7,00 zł (8% VAT)

POZNAJ SLOVENSKO – VLASŤ SVOJICH PREDKOV

enprasa.pl 7bbd688cfd

V MÁJOVOM ČÍSLE NÁJDETE:

3-6 Slovenskí spisovatelia a ilustrátori na cestách po Poľsku

Literatúra a výtvarné umenie majú jedinečnú schopnosť prekračovať hranice, a to nielen tie geografické, ale aj jazykové, kultúrne či generačné. Spájajú ľudí prostredníctvom príbehov, obrazov a spoločných zážitkov, ktoré pretrvávajú v čase i priestore, bez ohľadu na to, kde sa čitateľ práve nachádza. V tomto duchu sa niesla aj aprílová cesta slovenských spisovateľov a ilustrátorov za Slovákmi do Poľska, ktorá sa stala príležitosťou na stretnutia, dialóg i posilňovanie väzieb krajanov k slovenskému jazyku a literatúre.

6-7 Spomienka na obete ozbrojenej skupiny „Ogňa“

8-9 Novinky z Chyžného

10 Horčičné zrnko

11 19. rozhlasová púť do krakovských Lagievník

12-15 Mýtus „boja o poľskú Oravu“ vo svetle prameňov

16-18 Krátko zo Spiša a Oravy

19 Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí pridelil dotácie na rok 2026

20 Spolu navždy

Naši jubilanti Helena a František Bizubovci z Krempách prešli spolu životom 65 rokov a po tejto spoločnej ceste získali bohaté skúsenosti. Porozprávali sme sa s nimi o ich každodenných radostiach i starostiach, napriek ktorým si dokázali zachovať duševnú pohodu a úsmev v tvári, čo ako podotkli, im dáva silu do života.

21 Paralelný vesmír

22-23 Poznaj Slovensko – vlasť svojich predkov

Poznanie vlastnej minulosti je základom budovania lepšej budúcnosti. Len ten, kto rozumie udalostiam, ktoré formovali jeho región, ľudí v ňom žijúcich a identitu, dokáže čeliť výzvam prítomnosti a niesť ďalej pochodeň svojich predkov. A to je jeden z dôvodov prečo sa v Slovenskom dome v Kacvíne každoročne koná vedomostná súťaž pre krajanské deti zo základných škôl na Spiši a Orave. Ako prebiehala v tomto roku? Dozviete sa v našom článku.

24-25 Z diania na Slovensku

26-27 Poviedka na voľnú chvíľu

28 Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

29 Zápisník včelára – máj

Na obálke: Víťazné družstvo z vedomostnej súťaže o Slovensku zo Základnej školy v Kacvíne spolu s učiteľkou slovenského jazyka E. Górovou. Foto: M. Majeriková-Molitoris. Grafická úprava: E. Koziołová.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Slovenskí spisovatelia a ilustrátori na cestách po Poľsku

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Literatúra a výtvarné umenie majú jedinečnú schopnosť prekračovať hranice, a to nielen tie geografické, ale aj jazykové, kultúrne či generačné. Spájajú ľudí prostredníctvom príbehov, obrazov a spoločných zážitkov, ktoré pretrvávajú v čase i priestore, bez ohľadu na to, kde sa čitateľ práve nachádza. V tomto duchu sa niesla aj aprílová cesta slovenských spisovateľov a ilustrátorov za Slovákmi do Poľska, ktorá sa stala príležitosťou na stretnutia, dialóg i posilňovanie väzieb krajanov k slovenskému jazyku a literatúre.

V rámci projektu Vydavateľstva Matice slovenskej *Literárne stretnutia v Poľsku a Chorvátsku – Slovenskí spisovatelia a ilustrátori na cestách*, ktorý sa uskutočnil s podporou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Matice slovenskej, sa slovenskí literáti a ilustrátori vydali najskôr do Poľska.

Riaditeľka spomínaného vydavateľstva Ingrid Majeriková spoločne so spisovateľmi Igorom Válekom a Lenkou Vranovou i ilustrátormi Martinom Kellenbergerom a Ninou Válka navštívili viaceré miesta, kde žije naša slovenská komunita, aby podporili čítanie i tvorivosť v slovenskom jazyku.

Literárny večer v Krakove

Prvé literárne stretnutie sa uskutočnilo v Slovenskom dome Spolku Slovákov v Poľsku v Krakove. Krajania, študenti Jagelonskej univerzity i ďalší záujemcovia mali možnosť zoznámiť sa s najnovšou slovenskou literatúrou z dielne Vydavateľstva Matice slovenskej, novými trendmi v umeleckej tvorbe na Slovensku i produkciou samotných autorov. Ich diel sa mohli dotknúť všetkými zmyslami, pričom inšpiratívna diskusia o knihách, umení, prekladoch, umelej inteligencii i ďalších zaujímavých témach mala svoje miesto nielen počas besedy, ale pokračovala aj po jej skončení pri slovenskom víne, pohostení a inšpiratívnych obrazoch Lenky Vranovej v Galérii slovenského umenia.

Večerný Krakov následne privítal slovenských umelcov svojou neopakovateľnou atmosférou, v ktorej sa ešte dlho po skončení oficiálneho programu miešali dozvuky diskusií s mestským ruchom, kvapkami dažďa a neformálnymi rozhovormi.

Na druhý deň cesta smerovala za najmladšími krajanmi na Spiš a Oravu.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Tvorivé dopoludnie s knihami a piesňami v Nedeci

Prvou zastávkou bola základná škola v Nedeci, kde do tajov slovenského jazyka zasväcuje takmer päť desiatok žiakov pani učiteľka Halina Milaniaková. Deti mali možnosť sa oboznámiť so slovenskými príbehmi Lenky Vranovej a Igora Váleka i majstrovským umením známeho slovenského ilustrátora Martina Kellenbergera, ktorý spoločne s nimi tvoril ich prvé knižné ilustrácie. Staršie deti si zas

pod vedením výtvarníčky Niny Válka vytvorili svoje prvé komiksy a spoločne s riaditeľkou vydavateľstva Ingrid Majerikovou následne pripravili svoje prvé vlastnoručne vyrobené knižky. Na záver si všetci spoločne, za sprievodu harmoniky, zaspievali viacero slovenských ľudových piesní, ktorými symbolicky uviedli publikácie do života. Všetci účastníci si z podujatia odniesli novinku z Vydavateľstva Matice slovenskej tzv. *Cestovníček*, teda maľovanku s ilustráciami prítomnej Ninky a textami pani riaditeľky, ktoré ich prevedú zákutiami slovenskej histórie a pamiatok.

Kreatívna knižná dielňa v Novej Belej

Poobede viedla cesta spisovateľov a ilustrátorov do Centra slovenskej kultúry v Novej Belej, kde už na nich čakalo takmer štyridsať zvedavých detí pod vedením vedúcej

klubovne Pauliny Zarębczanovej. Po krátkom zoznámení sa s nimi a ich dielami sa začali oboznamovať s procesom tvorby knihy – od nápadu, cez napísanie, tvorbu ilustrácií, až po väzbu a vydanie. Pod rukami detí a ilustrátorov vznikali obrázky, dopĺňané originálnymi básničkami, ktoré boli vytvárané priamo na mieste s pomocou spisovateľov. Výsledné práce sa nakoniec zviazali a vzniklo niekoľko unikát-

eprasa.pl 7bbd688cfd

nych novobeľských knižiek. Príjemne strávené popoludnie budú deťom pripomínať nielen ich prvé vlastnoručne vyrobené slovenské publikácie, ale aj *Cestovníčky* a v nich podpisy či kresbičky vzácnych hostí.

Pohostinnosť a detská fantázia v Kacvíne

Ďalší deň pokračovali slovenskí spisovatelia a ilustrátori na svojej ceste do základnej školy v Kacvíne, kde sa im dostalo milého privítania od pani riaditeľky Magda-

lény Wenitovej, ako aj pani učiteľky slovenského jazyka Alžbety Górovej i samotných žiakov. Tí si pod jej vedením pripravili na úvod peknú slovenskú básničku o knihe a spoločne zaspievali tiež slovenskú ľudovú pieseň, ktorej

poslednú slohu dokonca sami napísali. Tvorivá atmosféra následne pokračovala spoločnou tvorbou ilustrácií s Martinom Kellenbergerom a Ninou Válka, písaním rozprávkového príbehu s Lenkou Vranovou a krátkych rýmovačiek s Igorom Válekom. Šikovné deti vytvorili tiež vlastné komiksy. Kreatívna práca vyvrcholila zviazaním a vydaním publikácie, čo mala na starosti riaditeľka vydavateľstva Ingrid Majeriková. Záver patril zvedavým otázkam žiakov, podpisovaniu obrázkov, knižiek i spoločnej fotografii s *Cestovníčkami*.

Rozprávkový svet v Podvlku

Zo Spiša sa slovenskí umelci presunuli na Oravu. V Slovenskom dome v Podvlku už na nich čakali deti, pod vedením vedúcej Boženy Bryjovej, s nabrúsenými pastelkami a otvorenou mysľou, ktorá je typická pre krehkú detskú dušu. Očami hltali pekné obrázky skúsených ilustrátorov a následne prenášali svoje vlastné predstavy na papier. V nadväznosti na to vznikal rozprávkový príbeh i veršovačky, ktoré sa skladali do uceleného príbehu zviazaného v originálnej knižke detí z Podvlku. Nechýbal ani *Cestovníček*, ktorý spoločne so zápi-

eprasa.pl 7bbd688cfd

som v kronike a krásnou kresbou, vytvorenou Martinom Kellenbergerom určenou pre náš Slovenský dom, bude deťom pripomínať ich dotyky so slovenskou literatúrou.

Slovenské umenie bez hraníc

Stretnutie na Orave ukončilo sériu inšpiratívnych tvorivých dielní, v rámci ktorých krajanské deti odhaľovali spoločne so spisovateľmi a ilustrátormi slovenskú literatúru i proces vzniku knihy. Mali možnosť nielen vidieť, ako sa text a obraz navzájom dopĺňajú a vytvárajú v ucelené dielo, ale priamo sa do neho zapojiť a redigovať celý proces.

Ďakujeme organizátorom i účastníkom za skvelú atmosféru. Každé z navštívených miest poskytlo príjemné prostredie na stretnutie, ktoré spájalo vzdelávanie s kultúrnym zážitkom. Tieto stretnutia zároveň potvrdili, že literatúra má schopnosť spájať ľudí naprieč generáciami aj hranicami, rozvíjať predstavivosť a prinášať radosť z objavovania nových príbehov. Pre deti predstavovali nielen zaujímavý zážitok, ale aj motiváciu k vlastnej tvorbe, rozvíjaniu vzťahu k slovenskému jazyku i k samotnej literatúre. ■

Spomienka na obete ozbrojenej skupiny „Ogňa“

autor | Milica Majeriková-Molitoris
foto | Ján Krištofek

V dňoch 15. – 16. apríla 2026 uplynulo osemdesiat rokov od tragických udalostí, ktoré sa odohrali v severospišskej obci Nová Belá. V túto desivú noc desiatky ozbrojencov pod vedením Jozefa Kuraša „Ogňa“ vyrabovali hospodárstva miestnych roľníkov, slovne i fyzicky zaútočili na ich obyvateľov, vrátane žien a detí, a zároveň so sebou odviedli štyroch otcov rodín, ktorých neskôr surovo zavraždili.

V deň osemdesiateho výročia týchto smutných udalostí sme si pripomenuli tieto civilné obete pri pomníku, ktorý bol vybudovaný v centre Novej Belej z iniciatívy miestnych obyvateľov. Po úvodných tónoch novobeľskej dychovky kňaza dekana Františka Móša sa slova ujala historička Milica Majeriková-Molitoris, ktorá priblížila osudnú noc i ťažké dni nasledujúce po nej. V súvislosti so snahami o glorifikáciu ogňovej ozbrojenej skupiny i jeho samého, o.i. vydaním mince s jeho portrétom a nápisom „Konali správne“,

Spomienku umocnila svojou hrou Dychová hudba kňaza dekana Františka Móša

nastolila tiež otázku morálnej dilemy relativizovania násilia v mene xenofóbnych ideí a univerzálnych etických noriem.

Spomienky na obete sa zúčastnili aj viacerí príbuzní, krajania, predstavitelia Slovenskej republiky i slovenských organizácií. Veniec k pomníku ako prvý položil zástupca veľvyslankyne Slovenskej republiky vo Varšave Martin Cimerman, ktorý vo svojom prejave zdôraznil, že v centre historického i morálneho hodnotenia musí vždy stáť v prvom rade človek, jeho život a dôstojnosť. – *Násilie páchané voči civilnému obyvateľstvu, bez ohľadu na to aké má motivácie, ako sa interpretuje, kto a za akým účelom ho interpretuje, nikdy nemôže mať našu zhodu, náš súhlas*, dodal na záver.

Pamiatku obetí si uctili aj predstavitelia najstaršej celonárodnej organizácie Slovákov Matice slovenskej i najstaršej a najpočetnejšej organizácie literátov na Slovensku Spol-

eprasa.pl 7bbd688cfd

Pamiatku obetí si prišli uctiť o.i. zástupca veľvyslankyne Slovenskej republiky vo Varšave M. Cimerman, riaditeľka Vydavateľstva Matice slovenskej I. Majeriková a predstaviteľ Spolku slovenských spisovateľov I. Válek

V mene Spolku Slovákov v Poľsku veniec k pomníku obetí položili predseda D. Surma, gen. tajomník Ľ. Molitoris a príbuzný obete J. Lojek

ku slovenských spisovateľov. V ich mene veniec k pomníku položili riaditeľka Vydavateľstva Matice slovenskej Ingrid Majeriková a spisovateľ Igor Válek, ktorí v príhovore rovnako odsúdili násilie páchané voči miestnym Slovákom.

Na záver pristúpila ku kladeniu venca delegácia Spolku Slovákov v Poľsku. Obetiam sa poklonili predseda i generálny tajomník Ústredného výboru Dominik Surma a Ľudomír Molitoris, ako aj príbuzný jednej z obetí Jakub Lojek. – *Okrádanie, rabovanie a zabíjanie nie je znakom civilizovaného sveta, nie je tým, čo by sme mohli pochvaľovať a jednoznačne to musíme odsúdiť*, uviedol vo svojom príhovore gen. tajomník. Zároveň pripomenul, že sme opísali už vyše 140 prípadov prepadnutí civilného obyvateľstva na Spiši a Orave, pričom smrteľné obete neboli len v Novej Belej. Zavraždený bol aj mlynár Pavol Bizub z Tribša, richtár Michal Kužeľ z Nedece, roľník Ján Kovalčík z Nižných Láps, či učiteľ František Madeja z Kacvína... Mnohí ďalší boli neľudsky zbití, prišli o celý svoj majetok a museli ujsť zo svojich domovov, aby si zachránili aspoň holý život. Paradoxom je, že viacerí pritom počas vojny pomáhali poľskému odboju, či bojovali v poľskej armáde. – *Tieto skutky, ktoré majú na svedomí ogňovci boli v rozpore nielen s morálnymi zásadami, ale aj s elementárnymi prvkami trestného zákona. Pamätajme si na obete, spomínajme na ne a odovzdávajme mladej generácii odkaz, že to oni konali správne, a nie tí, čo ich zavraždili*.

Tragické udalosti priblížila historička Milica Majeriková-Molitoris

Po príhovoroch zaznela hymnická pieseň *Kto za pravdu horí* a prítomní sa presunuli do Centra slovenskej kultúry. Tam si mali možnosť pozrieť dokumentárny film z dielne slovenského Ústavu pamäti národa *Bohom zabudnuté kúty*, v ktorom sú zachytené výpovede svedkov povojnových udalostí.

A hoci prešlo už 80 rokov, spomienka na ľudí, ktorí obetovali svoj život za to, aby sme sa dnes bez strachu mohli hlásiť k svojej národnosti, ostáva stále živá a zaväzuje nás chrániť pravdu, ľudskú dôstojnosť i vzájomný rešpekt pre budúce generácie. ■

Spomienky na obete sa zúčastnili aj viacerí krajania

V Centre slovenskej kultúry bol premietnutý film *Bohom zabudnuté kúty*

eprasa.pl 7bbd688cfd

Novinky z Chyžného

autor | Grażyna Falatová
foto | Milica Majeriková-Molitoris, Grażyna Falatová

Úprava poľných ciest

Chyžné je malá, ale mimoriadne malebná dedinka nachádzajúca sa v južnom Poľsku hneď vedľa hraníc so Slovenskom. Je umiestnená v Oravskej kotline pozdĺž potoka Chyžník. Nachádza sa v Malopoľskom vojvodstve v okrese Nový Targ a je dôležitým komunikačným a kultúrnym bodom regiónu Orava. Jeho jedinečná poloha znamená, že už roky slúži ako akýsi most medzi Poľskom a Slovenskom – v ekonomickom aj sociálnom zmysle.

Jedným z najcharakteristickejších prvkov obce je hraničný prechod Chyžné - Trstená, ktorý bol dlhé roky jedným z hlavných hraničných prechodov medzi Poľskom a Slovenskom. V súčasnosti je vďaka členstvu oboch krajín v schengenskom priestore hranica otvorená, čo podporuje voľný pohyb ľudí a cestovný ruch.

Chyžné je tiež miestom so silne zakorenenou regionálnou identitou. Obyvatelia pestujú oravské tradície, ktoré sa prejavujú vo folklóre, hudbe, krojoch a miestnej kuchyni. Dodnes je tu možnosť vidieť prvky starej drevenej architektúry a zúčastniť sa kultúrnych podujatí súvisiacich s históriou regiónu.

Richtárka Katarzyna Mastela

Veľkou výhodou je prírodne prostredie obce. Chyžné sa nachádza v blízkosti Oravsko-Podhalanských Beskýd, čo z neho robí atraktívne miesto pre milovníkov horskej turistiky, cyklistických výletov a pokojného oddychu v prírodnom prostredí. Blízkosť hraníc z neho robí aj výbornú základňu pre spoznávanie severného Slovenska. V súčasnosti sa Chyžné rozvíja ako pokojná hraničná obec, ktorá spája tradíciu s modernosťou. Nejde síce o veľké turistické centrum, no ponúka autentický zážitok zo života na pomedzí kultúr a možnosť spoznať menej známe, no mimoriadne čarovné zákutia.

V súčasnej dobe je richtárkou obce Chyžné pani Katarzyna Mastela, ktorá túto funkciu zastáva od 6. októbra 2024.

Predtým bol 27 rokov richtárom pán Ján Budziński. Pani richtárka vraví, že v čase volebného obdobia pána Budzińskeho boli zrealizované a dokončené viaceré investície. V súčasnosti sa riešia nové plány a predsavzatia. Z takých hlavných, ktoré sa podarilo úspešne zrealizovať je potrebné vymenovať najmä výmenu kúrenia v kostole sv. Anny v Chyžnom. Boli namontované nové šetrnejšie radiátory s nižšou spotrebou elektriny. Boli opravené poľné cesty, na ktoré bol navezený štrk. Takéto opravy je potrebné opakovať raz za čas, aby mali obyvatelia obce bezpečný prístup k svojím pozemkom. Od cesty č. 7 idúcej cez obec bol položený nový asfaltový povrch s dĺžkou 1 km a 300 m. Podarilo sa to vďaka získanej podpore čiastočne z Gminy Jablonka a z rozličných fondov.

Pani Katarzyna poznamenáva, že spolupráca s obyvateľmi je veľmi dobrá. Na schôdzach obce sa obyvatelia aktívne hlásia a zapájajú sa do diskusie. Pokiaľ je taká potreba častokrát aj pomáhajú a solidárne sa zapájajú do aktuálneho diania v obci. Ďalej pani richtárka hovorí, že sa snažia o to, aby sa veci vybavovali hneď ako je taká potreba. Či sa jedná o veci spojené s potrebami obyvateľov alebo so samotnou obcou Chyžné. Vraví, že spolupráca je veľmi dobrá, a to tak s obyvateľmi, ako aj s richtárskou radou. No a samozrejme s Gminou a jej vedením je v neustálom spojení.

Pani Katarzyna by do budúcnosti určite veľmi chcela, aby bol na existujúce cesty všade položený nový povrch, aby boli cesty kompletne opravené. Ďalej by veľmi chcela, aby vznikli ďalšie nové cesty, vďaka ktorým by vznikli nové stavebné pozemky. Na dosiahnutí tohto cieľa pracuje spolu s pánom poslancom Marekom Stachulakom, ktorý sa taktiež veľmi angažuje do záležitostí obce Chyžné.

Pani richtárka je so svojou funkciou spokojná a veľmi sa snaží o to, aby všetko bolo tak, ako má byť. Reaguje na aktuálne potreby a rieši aktuálne problémy. Je pravda, že všetko je možné len vďaka pomoci a podpore iných a najmä obyvateľov obce.

Kostol sv. Anny v Chyžnom

V obci žijú rodiny so slovenskými koreňmi a viacerí sa združujú v miestnej skupine Spolku Slovákov v Poľsku. Jej dlhoročným predsedom je krajan Karol Fula, s ktorým sme sa porozprávali. Ako uviedol, miestnej skupine sa darí pomerne dobre, ale tak ako všade aj tu sa vyskytujú problémy. Zápasí s finančnými problémami. Okrem toho je veľmi málo mladých, ktorí by sa zapájali do činnosti v rámci nej. Slovenské tradície v Chyžnom pestujú a naplno podporujú najmä starší obyvatelia. Práve z Chyžného vyšli i mnohí významní slovenskí činitelia, napríklad Tomáš Červeň, zakladateľ a pokladník Matice slovenskej. V obci môžeme spomenúť najmä Johanu Fulovú, ktorá do dnešného dňa prekrásne spieva po slovensky dokonca aj v kostole pri rôznorodých pobožnostiach, či pri pohreboch. Vždy na záver zaspieva po slovensky jednu pieseň. Ako vraví krajan Karol slovenské tradície v Chyžnom dodržiava aj rodina Łaciakov a ďalší. Krajan Fula by si prial najmä zdravie a sily, aby aj naďalej každý mesiac mohol doručovať časopis Život do krajanských domácností. Veľmi ho táto práca teší a prináša mu to radosť, že takto môže podporovať fungovanie jediného krajanského časopisu. Pri doručovaní Života obyvateľom sa stretáva s rôznymi názormi. Vraví, že ľudia vždy nájdu v Živote niečo zaujímavé pre seba. Každý má nejakú svoju obľúbenú rubriku. Obzvlášť sú obľúbené články spojené so zdravím, či články o bylinkách. Ľudia v Chyžnom, ešte aj v tejto dobe skoro všetci majú vlastne gazdovstvá a majú tak celý rok prácu. Ako dodáva pani Fulová, bez roľníkov by ľudia nemali ani chlieb, ani mlieko, ani iné základné potraviny. Ďalej poznamenáva, že práca na gazdovstve je základom ich každodenného jestvovania. ■

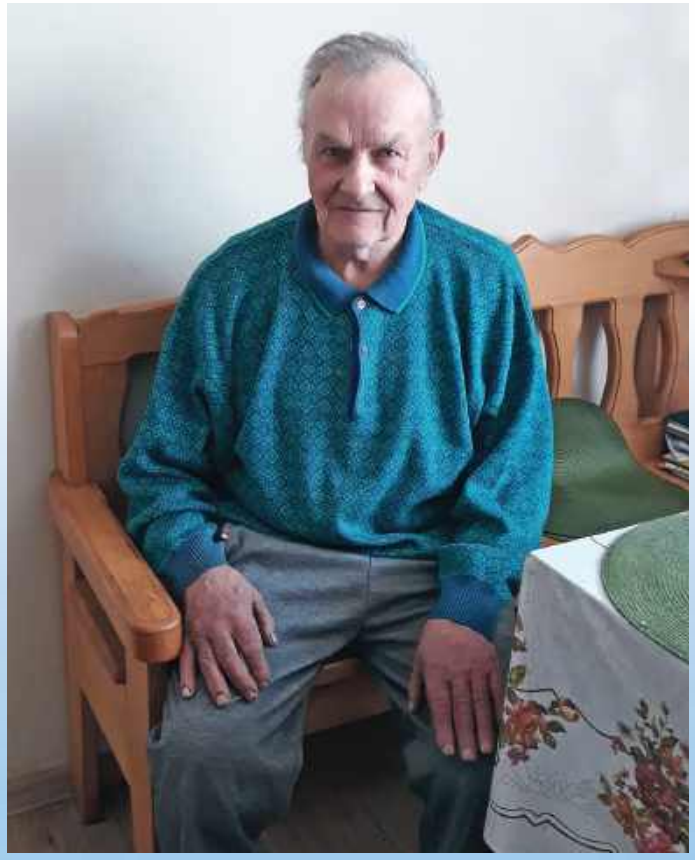
Krajan predseda Karol Fula

Horčičné zrnko

Pripravil:
Mons. prof. ThDr. Ján Duda, PhD.

DVE ĽUDSKÉ OTÁZKY: TOMÁŠOVA A FILIPOVA

Nedeľa 3.5.2026 – 5. veľkonočná nedeľa

Biblické súradnice: Sk 6,1-7; Ž 33; 1Pt 2,4-9; Jn 14,1-12

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Tomáš sa opýtal Ježiša: „Pane, nevieme kam ideš. Akože môžeme poznať cestu?“ Je to hlboko ľudská otázka, je to aj naša otázka a dnešná otázka. A je spravodlivé, aby nám cirkev dala odpoveď na túto otázku. Ďalšiu otázku sa opýtal Krista apoštol Filip: „Pane, ukáž nám Otca a to nám postačí“. Aj to je hlboká ľudská otázka. Marek Vácha napísal knihu „Páte evangelium“. Sú len štyri evanjelia, tým piatym evanjeliom je môj život. Vidíte v mojom živote, či vo svojom živote, „evanjelium, piate evanjelium? Môj i tvoj život by mal byť piatym evanjeliom a ľudia by ho mali vidieť“.

DUCH SVÄTÝ: LÁSKA A PRIKÁZANIA

Nedeľa 10.5.2026 – 6. veľkonočná nedeľa

Biblické súradnice: Sk 8,5-8. 14-17; Ž 66; 1Pt 3,15-18; Jn 14,15-21

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Ježiš v evanjeliu hovorí, že nám pošle Ducha Svätého, ale viaže to na dve podmienky: prvou je „milovanie Krista“ („Ak ma milujete“), druhou je „budete zachovávať moje prikázania“. Niekto stavia lásku proti prikázaniam. Nie je tomu tak, ale láska a prikázania navzájom súvisia. Zachovávanie prikázaní je vonkajším prejavom vnútornej lásky ku Kristovi a spolu je to „činnosť“ Ducha Svätého.

JEŽIŠOVA ĎALŠIA METÓDA

Štvrtok 14.5.2026 – Nanebovstúpenie Pána

Biblické súradnice: Sk 1,1-11; Ž 47; Ef 1,17-23; Mt 28,16-20

Uvedenie do evanjelia sviatku: „Choďte a učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“. V prípade „učeníkov odchádzajúcich do Emauz“ Ježiš nastolil svätú omšu ako pastoračnú metódu. Tu načrtol ďalšiu pastoračnú metódu: okrem vyučovania treba krstiť. Cirkev nemá robiť nijaké „šou“, ale držať sa Kristovej pastoračnej metódy.

JEDNOTA CIRKVI

Nedeľa 17.5.2026 – 7. veľkonočná nedeľa

Biblické súradnice: Sk 1,12-14; Ž 27; 1Pt 4,13-16; Jn 17,1-11

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Textom dnešného evanjelia je Ježišova modlitba, ktorou prosí o dar jednoty. „Jednota“ nie je uniformnosť, že človek je rovnaký ako ten druhý. Je to mnohorakosť, rôznosť. Ale podstatou jednoty je láska. Bez lásky nie je možné budovať jednotu.

TRI PREJAVY DUCHA SVÄTÉHO

Nedeľa 24.5.2026 – nedeľa Zoslania Ducha Svätého

Biblické súradnice: Sk 2,1-11; Ž 104; 1Kor 12,3-7. 29-30. 12-13; Jn 20,19-23

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Duch Svätý je duch, ktorého nevidíme, ale môžeme ho zažiť. Text dnešného evanjelia nám poukazuje na tri „prejavy“ Ducha Svätého: viera v zmŕtvychvstalého Krista, pokoj a napokon odpustenie. Tam, kde úprimne existujú tieto tri prejavy, sú to prejavy Ducha Svätého. Dnešnou nedeľou sa končí veľkonočné obdobie a začína druhá časť „obdobia cez rok“ (česky: mezi-období, lebo je to obdobie medzi narodením Krista a vzkriesením Krista).

AUGUSTÍNOVA „TROJICA“

Nedeľa 31.5.2026 – nedeľa Najsvätejšej Trojice

Biblické súradnice: Ex 34,4.6. 8-9; Dan 3,52. 53. 54. 55. 56; 2Kor 13,11-13; Jn 3,16-18

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Evanjelista Ján v evanjeliu dnešnej nedele nehovorí o Trojici, spomína iba Otca a Syna, ale spomína tiež „lásku“ Otca k svetu a že poslal svojho Syna, aby svet zachránil. Svätý Augustín (354-430) takmer celý svoj pozemský život písal dielo „De Trinitate“. Začal ho písať ako mladík a dokončil ho ako starec (list 174) a Ctirád Pospíšil tvrdí, že Augustín toto dielo písal „pre seba“, chcel vedieť ako to s tou Trojicou vlastne je (s. 328). Dielo preložila z latinčiny do češtiny Lenka Karfíková a vyšlo v Prahe v roku 2024. Ak Augustínovu trojičnú teológiu maximálne zjednoduším, vyložil by som ju takto: „Boh stvoril človeka na svoj obraz a podobu. Preto Augustín hľadá v človeku obraz Boha ako Trojice. A vidí ho takto: Boh existuje ako pamäť (=Otec), ktorá poznáva seba (=to je Syn, intelekt) a Boh miluje seba (=to je láska, čiže Duch Svätý). A aké má plynúť z toho duchovné posolstvo? Láska (=Duch Svätý) ponecháva človeku slobodu. Kde mi iný človek neponecháva slobodu, nemá ku mne lásky, čiže nekoná voči mne v Duchu Svätom. Násilie a donucovanie (v duchovnom živote) je v rozpore s pôsobením Ducha Svätého, je v rozpore s Božím pôsobením. ■

eprasa.pl 7bbd688cfd

Foto: zdroj www.sanktuarium.faustyna.pl

19. rozhlasová púť do krakovských Lagievník

Ako v predchádzajúcich rokoch, tak aj v tomto, sa 1. mája konala 19. rozhlasová púť do Sanktuária Božieho milosrdenstva v Krakove-Lagievnikoch, ktorej organizátorom je slovenské Rádio LUMEN.

Pripomeňme si, že prvá rozhlasová púť do Sanktuária Božieho milosrdenstva v Krakove sa uskutočnila 30. apríla 2005. Jej témou bola: „Eucharistia – dar Božieho milosrdenstva“. Tohtoročným mottom púte boli slová: „Božie milosrdenstvo v našom živote“. Ako zaznelo 19. púť bola výnimočná, pretože sa konala v roku sv. Františka a zároveň v roku, keď tri slovenské diecézy oslavujú jubileum – 250 rokov od svojho založenia. Na úvod zhromaždených pútnikov privítal rektor Sankutária Božieho milosrdenstva vdp. Zbigniew Bielas. Slávnostnú svätú omšu pri poľnom oltári sanktuária celebroval rožňavský diecézny biskup Mons. Stanislav Stolárik spolu s ďalšími spolubratmi v kňazstve. Vo svojej homílii povzbudil prítomných k hlbokej dôvere v Božie prisľúbenia. „Ježiš neklame, Ježiš nás nesklame, dôverujme mu,“ zdôraznil v kázni. K pútnikom sa prihovoril aj farár z Nižného Hrušova Jozef Kozák, ktorý pripomenul, že Božie milosrdenstvo môžeme žiť v každodennosti napriek našim slabostiam a krížom. Slávnostnú atmosféru bohoslužby spevom dotvoril zbor z Nižného Hrušova. Na záver svätej omše sa konala adorácia a požehnanie prítomných Najsvätejšou sviatosťou. V ďalšej časti programu sa uskutočnil koncert hudobnej skupiny Skalka z hornej Oravy. V hodine milosrdenstva pútnici rozjímali korunku božieho milosrdenstva. Prostredníctvom prenosu na vlnách Rádia LUMEN sa s pútnikmi na modlitbe v Lagievnikoch spájali i ďalší veriaci medzi nimi i naši krajania a čitatelia. Na záver púte udelil celebrant pútnikom pastoračné požehnanie.

Tento raz netradične už predvečer bola bohoslužba a modlitby pri hrobe sestry Faustíny ako predpríprava na nedeľňajšie slávenie eucharistie. Na záver si odchádzajúci pútnici, ktorých sa podľa uvádzaných údajov zhromaždilo cca deväť tisíc, odnášali vo svojich srdciach nielen pookriatie vo viere, nádej, ale aj odhodlanie, že sa o rok opäť stretnú už na 20. ročníku púte do Svätyne Božieho milosrdenstva v Krakove-Lagievnikoch, kde načerpajú nové sily do veľkých i malých každodenných vecí. (aj)

Foto: zdroj Rádio LUMEN

eprasa.pl 7bbd688cfd

Mýtus „boja o poľskú Oravu“ vo svetle prameňov – selektívna pamäť a historická realita I.

autor | Ľudomír Molitoris

Článok Dawida Golika uverejnený v *Dzienniku Polskim* 5. júna 2025 (č. 129) pod názvom „Walka o Polską Orawę“ (Boj o poľskú Oravu),[1] publikovaný v sekcii História – Krakovská pobočka Ústavu pamäti národa (*Instytut Pamięci Narodowej*, ďalej IPN) v rámci cyklu „Dziennik Polski pripomína“, vyvoláva viacero odborných otázok.

Autor začína svoj príbeh konštatovaním, že *„po porážke v roku 1939 sa veľké časti poľskej Oravy, ako aj Spiša, ocitli v hraniciach Slovenskej republiky“*[2], pričom však úplne opomína skutočnosť, že hraničný spor medzi Československom (ďalej ČSR) a Poľskom sa začal koncom 30. rokov územnými nárokmi Poľska a následnou ozbrojenou intervenciou poľských vojsk na slovenské územie v dňoch 25. – 27. novembra 1938 (Spiš, Orava, Kysuce). Rovnako absentuje zmienka o zavádzaní poľskej správy na anektovaných slovenských, ako aj na českých územiach (Tešínsko). Skutočnosť, že v tom čase poľská strana spolupracovala s Treťou ríšou, najmä po podpísaní dohody s Nemeckom 26. januára 1934, autor starostlivo zamlčiava.[3] Nespomína taktiež o sabotážnych akciách, ktoré v ČSR inicioval II. Obvod Generálneho štábu Poľskej armády, operáciu „Łom“ na severovýchodnom Slovensku a Zakarpatsku, v českej literatúre známu pod pomenovaním „Sochor“, ani o organizačnom a finančnom zázemí, ktoré tejto operácii poskytol reaktivovaný Zväz goralov Spiša a Oravy v Novom Targu, vytvorený Ferdynandom Machayom.[4] Nepovšimnutý ponecháva taktiež fakt, že okupáciu českého a slovenského územia akceptovala Tretia ríša a že vo februári 1938 sa vtedajší poľský minister zahraničných vecí Józef Beck obrátil na Hermana Göringa so žiadosťou o akceptáciu poľských územných nárokov voči „určitým oblastiam Československa“. Súhlasné stanovisko bolo poľskej strane oznámené 21. mája 1938 prostredníctvom poľského vyslanca v Berlíne Józefa Lipského, ktorého o tom osobne informoval Hermann Göring počas mimoriadneho rokovania v Berlíne.[5]

V poľskej historiografii, a najmä v prácach ovplyvnených súčasnými konceptmi tzv. novej historickej politiky, ako u Dawida Golika, bývajú udalosti iniciované vo februári 1938 a realizované v novembri 1938 spravidla marginalizované alebo úplne opomínané. Naopak, zvýrazňujú sa tvrdenia o neoprávnenom slovenskom útoku v septembri 1939, pričom sa uvádza, že *„počas vojnových rokov boli tieto územia slovakizované, bola tam zavedená cudzia správa, ako aj úrady, finančná stráž a vojenská polícia a polovojenské jednotky Hlinkovej gardy“*[6]. Takýto výklad však nezohľadňuje skutočnosť, že prevažná časť obyvateľstva dotknutých oblastí, cca 90 %, sa v tom čase hlásila k slovenskej národnosti a že orgány vtedajšej Slovenskej republiky využijúc politickú situáciu našli pre útok zámienku práve v udalostiach z novembra 1938. V dôsledku toho došlo k inkorporácii nielen spišských, oravských a kysuckých obcí obsadených Poľskom v roku 1938, ale aj ďalších slovenských území pripojených k Poľsku v rokoch 1920 a 1924. Tento proces bol realizovaný na základe dohody s Nemeckom z 21. novembra 1939 a následne legislatívne potvrdený zákonom č. 325 Snemu Slovenskej republiky z 22. decembra 1939.[7]

Tvrdenie, že slovenské orgány podrobili tieto územia „slovakizácii“, je značne prehnané. Poľské štatistiky z medzivojnového obdobia a vtedajšie poľské orgány nepripúšťali možnosť existencie slovenskej komunity na týchto územiach. V oficiálnom diskurze propagovali teórie o starobylom poľskom obyvateľstve, ktoré si nebolo vedomé svojej národnej identity, ktoré nemalo správnu národnú totožnosť a preto bolo potrebné u neho prebudiť tú jedinú správnu, t. j. poľskú národnú identitu. Reálne správanie a sebauvedomenie miestneho obyvateľstva však týmto predstavám nezodpovedali, čo opakovane narážalo na očakávania poľských správnych orgánov v Novom Targu. Potvrdzujú to početné poľské pramene, vrátane listu Juliusza Zborowského, člena Poľského plebiscitného výboru v Novom Targu, z 10. júna 1920 adresovaného prof. Władysławovi Semkowiczovi, ktorý takto opísal šance na začlenenie týchto území do Poľska v roku 1920: *„Podľa včerajších a dnešných stretnutí s výborom v Jablonke a Starej Vsi vec plebiscitu vyzerá katastrofálne (...) Na Orave máme za sebou s istotou len oblasť Jablonky; situácia v námestovskej oblasti je katastrofálna. Celkovo je za nami 30 % – 40 % na Orave, hoci aj to je prehnané. (...) Na Spiši je situácia niekoľkonásobne horšia. Percento pre nás je 10–20 %.*

[1] GOLIK, Dawid: „Walka o Polską Orawę“. In: *Dziennik Polski* z 5. júna 2025, č. 129, s. 9, a taktiež GOLIK, Dawid: Walka o Polską Orawę. Konspiracja, wywiad i opór wobec słowackiej okupacji. In: *Gazeta Krakowska* z 5. 6. 2025. Dostupné na: https://gazetakrakowska.pl/walka-o-polska-orawe-konspiracja-wywiad-i-opor-wobec-slowackiej-okupacji/ar/c15p2-27654813

[2] GOLIK, Dawid: „Walka o Polską Orawę“..., s. 6.

[3] Podľa Władysława Sikorského poľská anexia Tešínska v roku 1938, ako aj území Spiša, Oravy a Kysúc, bola v USA [až do roku 1941] považovaná za *„neodpustiteľnú chybu poľskej politiky, zločinnú hlúposť a, čo je ešte horšie, morálnu chybu zo strany znovuzrodeného Poľska“*. Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, zv. I: október 1939 – jún 1940, sprac. Wojciech Rojek, za spolupráce Andrzeja Suchcitza, Kraków 1994, s. 359.

[4] GRZYWACZ, Andrzej – KWIECIEŃ, Marcin – MAZUR, Grzegorz: *Zbiór dokumentów ppłk. Edmunda Charaszkiewicza*. Kraków : Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego Księgarnia Akademicka, 2000, s.105.

[5] RAK, Krzysztof: *Polska. Niespełniony sojusznik Hitlera*. Warszawa : Wydawnictwo Bellona 2019, s. 387.

[6] GOLIK, Dawid: „Walka o Polską Orawę“..., s. 6.

[7] *Slovenský zákonník* z roku 1939, č. 325, s. 648.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Tu sme úplne porazení. Sú dediny, kde ešte nikto z našich ľudí nebol. Výbor v Starej Vsi je dezorganizovaný (...) Preto konštatujem: 1. Že počas plebiscitu budeme porazení."[8] Ako vyplýva zo slov autora tohto listu, obyvatelia regiónov Spiš a Orava, ktoré boli v roku 1920 pripojené k Poľsku na základe arbitráže Rady veľvyslancov v Spa 28. júla 1920, vo väčšine Slováci, nepociťovali radosť z pričlenenia svojej domoviny ku II. Poľskej republike.

Stav národného povedomia v tej dobe na pripojených územiach hornej Oravy a severného Spiša ešte dramatickejšie opísal poľský jezuita Kazimierz Bisztyga, ktorý sa taktiež podieľal na plebiscitných prípravách a ktorého biskup Stefan Sapieha v roku 1923 poveril vykonať na predmetných územiach misie. Stav národného povedomia tohto obyvateľstva posúdil takto: *„Je našim šťastím, že plebiscit na Spiši a Orave sa neuskutočnil, lebo nám hrozila úplná porážka a veľké fiasko, a ani tento malý kúsok Spiša a Oravy, ktorý nám hodili zo stola Najvyššej rady, by nebol náš, keby sa hlasovalo. Hoci obyvatelia Spiša a Oravy sú etnicky Poliaci, hovoria po poľsky a dokonca aj nadávajú po poľsky* [podľa autora týchto slov]*, sú si úplne nevedomí svojej národnej identity, necítia žiadnu sympatiu k Poľsku, nikdy sa nepovažovali za Poliakov a nikdy by nehlasovali za Poľsko. Niekoľko uvedomelých rodín, ako napríklad Sokorovci*[9] *a Machajovci na Orave a Haberovci na Spiši, sú chvályhodnými, ale zanedbateľnými výnimkami*."[10]

Podobná situácia bola aj v septembri 1939. Oravci privítali pripojenie k Slovensku pozitívne, vnímali ho ako naplnenie svojich oprávnených požiadaviek z obdobia plebiscitu. Zreteľne to potvrdzujú dobové svedectvá, o.i. Kronika Podvlku Stefana Chowanca, ktorá tieto udalosti opisuje takto: *„21. novembra 1939 prišli do našej obce vojaci slovenskej armády spolu s pohraničnou strážou, ktorých obyvatelia našej obce srdečne privítali*".[11] K údajnému prenasledovaniu, o ktorom píše Dawid Golik, sa vyjadril takto: *„v tých rokoch neexistovala otázka národnosti. Tí, ktorí sa cítili byť Slovákmi, boli Slováci, a tí, ktorí sa cítili byť Poliakmi, boli Poliaci. Nebolo žiadne prenasledovanie. Kňazi, ktorí v rokoch 1918 – 1920 agitovali za pripojenie Oravy k Poľsku, pôsobili v oravských dedinách. Medzi nich patrili kňaz Marcin Jabłoński v Orávke, kňaz Józef Buroń v Lipnici Malej, kňaz Karol Machay v Lipnici Veľkej a kňaz Jan Maślak v Hornej Zubrici. Kňaz Antoni Zaremba zostal v Chyžnom, kde mu úrady poskytli dôchodok a žil v pokoji*".[12] O tomto období obdobne hovorí aj ďalší autor z Oravy, Andrzej Jazowski z Veľkej Lipnice, synovec poručíka Andrzeja Jazowského, spomínaného taktiež v článku, ktorý mal byť veliteľom stanice Krajinskej armády na Orave, k čomu sa vyjadríme nižšie. Vo svojich spomienkach na obdobie, keď jeho rodná obec patrila k I. Slovenskej republike, A. Jazowski tvrdí niečo úplne iné ako D. Golik a čo presne zodpovedá svedectvu Stefana Chowanca z Podvlka: *„v poľských publikáciách sa niekedy hovorí alebo píše o prenasledovaní Poliakov Slovákmi. Preto sa cítim povinný dôrazne vyhlásiť, že som nikdy nebol svedkom ničoho podobného. Práve naopak. Slovenskí úradníci na týchto územiach sa správali veľmi dôstojne. (...) Ďalším príkladom veľkorysosti slovenských úradníkov voči Poliakom počas okupácie je skutočnosť, že ľudia prenasledovaní Nemcami v Generálnom Gouvernemente mohli nájsť útočisko na hornej Orave. Napríklad Andrzej Wierzba, prišelec z druhej strany zelenej hranice, mohol nielen pokojne žiť v Lipnici, ale aj podnikať (vykupoval od obyvateľov Lipnice jahody a huby)*.[13] Podobných situácií bolo veľa a pripojenie hornej Oravy k Slovenskej republike nezabránilo Poliakom v ďalšom osídľovaní sa na tomto území. Mnoho ľudí poľskej národnosti, ktorí utiekli z okupovaného Poľska, tu našlo strechu nad hlavou. Niektorí si tam postavili domy, založili podniky a hľadali útočisko pred nemeckými okupantmi. Nebol to len spomínaný Andrzej Wierzba, ktorý vo Veľkej Lipnici založil výkupné stredisko lesných produktov. Ďalším príkladom je rodina Rybińských

[8] *„Plebiscyt wedle wczorajszego i dzisiejszego posiedzenia z komitetem w Jabłonce i Starej Wsi – przedstawia się fatalnie (…) Otóż na Orawie mamy tylko okolice Jabłonki za sobą na pewne; stan w namiestowskiem fatalny. Ogółem na Orawie 30% – 40% za nami, choć i to przesada. (…) Na Spiszu sytuacja parę razy gorsza. Procent dla nas 10 – 20%. Tu leżymy na obie łopatki. Są wsie, w których nikt jeszcze z naszych nie był. Komitet starowiejski jest bez organizacji (…) Stwierdzam więc: 1. Że przy plebiscycie leżymy."* List Juliana Zborowskiego z 10. 6. 1920 do prof. Władysława Semkowicza. Biblioteka Jagiellońska Kraków, Dział Rękopisów, Spuścizna prof. Wł. Semkowicza, 9579 III., s. 3-5/197-188.

[9] Malo by byť: Sikorovci.

[10] *„Że plebiscyt na Spiszu i Orawie nie doszedł do skutku, to nasze szczęście, gdyż groził nam zupełną przegraną i fiaskiem wielkim, a i ten mały ochłap ze Spiszu i Orawy, rzucony nam od stołu Najwyższej Rady, nie byłby nasz, gdyby przyszło było do głosowania. Chociaż bowiem na całym Spiszu i Orawie lud jest rdzennie polski, mówi, a nawet klnie po polsku* [według spostrzeżenia autora tych słów]*, narodowo zupełnie nieuświadomiony, do Polski nie czuł żadnej sympatii, za polski lud się nigdy nie uważał i za Polską nigdy nie byłby głosował. Kilka rodzin uświadomionych, jak Sokorzy, Machaje na Orawie, a Haberzy na Spiszu, to chlubne ale znikome wyjątki."* BISZTYGA, Kazimierz: Misje ludowe na Spiszu. In: *Nasze Wiadomości*. Kraków : Drukarnia „Przeglądu Powszechnego", styczeń – marzec 1924, T. VII, nr 34, s. 97.

[11] *„w dniu 21. XI. 1939 roku przybyli do naszej wsi żołnierze Armii Słowackiej wraz ze służbą graniczną, gorąco witani przez mieszkańców naszej wsi"* CHOWANIEC, Stefan: *Kronika Podwilka*, s. 59.

[12] *„w tych latach problem narodowościowy nie występował. Kto czuł się Słowakiem był Słowakiem, a kto Polakiem był Polakiem. Nie było żadnych prześladowań. W orawskich wsiach pracowali księża, którzy w latach 1918-1920 agitowali za przyłączeniem Orawy do Polski. I tak ks. Marcin Jabłoński w Orawce, ks. Józef Buroń w Lipnicy Małej, ks. Karol Machay w Lipnicy Wielkiej, ks. Jan Maślak w Zubrzycy Górnej. W Chyżnem pozostał polski ks. Antoni Zaremba, któremu władze przyznały emeryturę i żył w spokoju"* CHOWANIEC, Stefan: *Kronika Podwilka…*, s. 60.

[13] *„zdarza się słyszeć lub przeczytać w polskich publikacjach o jakimś prześladowaniu Polaków przez Słowaków. Dlatego czuję się zobowiązany stanowczo stwierdzić, że nigdy nie byłem świadkiem czegoś podobnego. Wprost przeciwnie. Słowaccy funkcjonariusze na tych terenach zachowywali się bardzo godnie. (…) Innym przykładem wielkoduszności słowackich funkcjonariuszy wobec Polaków w okresie okupacji może być fakt, że ludzie prześladowani przez Niemców w Generalnej Guberni, mogli znaleźć schronienie w Górnej Orawie. Na przykład Andrzej Wierzba, przybysz zza zielonej granicy, mógł w Lipnicy nie tylko spokojnie żyć, lecz też prowadzić interes (on to właśnie skupował od lipniczan jagody i grzyby)."* JAZOWSKI, Andrzej: *Od dziejów środkowych Słowian do Orawy, Podhala i Spisza. Notatki z pamiętnika*. Kraków : Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2004, s. 224-225.

eprasa.pl 7bbd688cfd

v Jablonke[14], Stanisław Jaskólski, Anna Maciejasz z Krakova, Anna Słaby a prof. Stanisław Leszczycki z Varšavy[15]. Na Oravu sa vrátila aj poľská mládež, ktorá študovala na poľských stredných a vysokých školách[16], vrátane detí členov Spišsko-oravskej légie, ktorá bojovala na poľskej strane počas plebiscitu, medzi inými: Stefania Zybrzycka z Jablonky, študentka strednej školy v Novom Targu, ktorá podobne ako ostatní žiaci a študenti mohla pokračovať vo vzdelávaní na slovenských školách, Marcin Lorencowicz, syn Wojciecha Lorencowicza, veliteľa 1. Spišskej roty 3. Podhlaského streleckého pluku, ktorý v januári 1919 obsadzoval Spiš, začal študovať poľnohospodárstvo v Bratislave, jeho dcéra Olga navštevovala strednú školu v Dolnom Kubíne, zatiaľ čo sám W. Lorencowicz získal miesto učiteľa v dedinke neďaleko Levoče[17] a jeho manželka po absolvovaní príslušného vzdelania v Oravskom Podzámku pracovala v úverovej kancelárii. Medicínu v Bratislave študoval Augustyn Dziubek[18] a mnohí ďalší[19].

Andrzejovi Pilchovi, ktorý sa v novembri 1939 vrátil zo septembrovej poľskej vojenskej kampane do svojej rodnej obce Jablonka a spolupracoval s poľským odbojom ako vedúci pohraničnej oblasti s krycím názvom „Orawka“, kde mal na starosti kuriérske služby pre Delegatúru poľskej vlády na západe, bola dokonca ponúknutá práca v polícii v Jablonke.[20] V jeho ilegálnych konšpiračných aktivitách mu pomáhali aj Slováci – Matej Budz – zástupca „notára“ (vedúci oblastného úradu) v Jablonke, ktorý mu dodával formuláre pre občianske preukazy, a taktiež rodina Gajniakovcov z Jablonky.[21] Ignác Gajniak bol pritom v tom čase slovenským vládnym komisárom v Jablonke, čo bolo ekvivalentom starostu obce. S poľským podzemím spolupracovali v Jablonke aj ďalší Slováci – slovenská učiteľka Magdaléna Kozová, Ervín Paś Pasovský[22], Ján Feja z Gelnice, dôstojník bezpečnostnej služby v Jablonke[23], či slovenský kňaz Andrej Doranský, kaplán vo Veľkej Lipnici, ktorý bol na jeseň 1944, po obsadení I. Slovenskej republiky nemeckou armádou, zatknutý gestapom[24]. Po skončení vojny bol v júli 1946, napriek jeho zásluhám pre poľské odbojové ilegálne hnutie počas vojny, odvolaný z Veľkej Lipnice kardinálom Adamom Sapiehom, na základe dvoch žiadostí okresného správcu v Novom Targu[25], čo vyvolalo masové pobúrenie medzi farníkmi[26].

Inač ako opisuje Dawid Golik vyzerala taktiež otázka odboja na hornej Orave začlenenej do I. Slovenskej republiky, keďže ľudia, ktorých spomína, sa tam v rokoch 1939 – 1945 vôbec nezdržiavali a nemohli tam preto vykonávať žiadnu odbojovú činnosť. Ide napríklad o kňaza Ferdynanda Machaya, ktorý počas celej druhej svetovej vojny býval v Krakove[27], Piusa Jabłońského, ktorý býval v Nowom Targu[28], a spomínaného poručíka Andrzeja Jazowského, ktorý síce počas vojny prebýval na Slovensku, ale bol najskôr učiteľom a zároveň riaditeľom základnej školy v rusínskej zamagurskej dedine Osturňa (od septembra 1942 do júla 1944)[29], potom v Jasenici pri Námestove (od augusta 1944)[30] a na konci roka 1944 v Polhore na Orave[31], kde učil až do júna 1945. Vzhľadom na vzdialenosť medzi týmito pracoviskami, najmä Osturne, mal pomerne obmedzený kontakt s obyvateľmi Jablonky a okolitých obcí. Po vojne sa stal zamestnancom okresného úradu v Novom Targu (údajne ako zástupca okresného starostu v Novom Targu), ale to nie je isté.

Úplne mimo historickej reality sa javí taktiež výklad D. Golika o údajných úspechoch Krajinskej armády na území Oravy v súvislosti so záchranou letcov amerického lietadla Boening B-17, zostreleného 13. septembra 1944 nad územím Jablonky, ktoré spadlo medzi obcami Podczerwone a Kaniówka. Autor im pripisuje činy, ktoré sú prinajmenšom sporné. Tvrdí, že *„s najväčšou pravdepodobnosťou v novembri 1944 sa stali oravskou pobočkou Krajinskej armády s krycím názvom „Dąb“. Jej veliteľom bol spomínaný poručík Jazowski, ktorý túto funkciu zastával až do prelomu januára a februára 1945“*. Následne dodáva, že *„asi najznámejšou akciou, ktorú vykonali, bola záchrana štyroch amerických letcov z nemeckého zajatia“*[32]. Takto koncipovaný výklad je však v rozpore s dostupnými svedectvami očitých účastníkov udalostí, pričom aj použitie formulácií *„s najväčšou pravdepodobnosťou“* a *„asi“* naznačuje, že autor nevenoval veľkú pozornosť analýze dostupných prameňov. Existuje totiž svedectvo o zostrelení Boeningu B-17 nad Jablonkou od Andrzeja Wojdyłu, ktorý túto udalosť opísal v prítomnosti Jana Mariana Kacwina, predsedu Svetové-

[14] RYDEL, Leon: Godny Orawianin. In: *Spisz i Orawa. W 75 rocznicę powrotu do Polski północnych części obu ziem.* Kraków : Wydawnictwo i Drukarnia „Secesja”, 1995, s. 251; Członkowie rodziny Rybińskich – Alfred z dziećmi Aldoną, Jerzym i Urszulą oraz Rudolf z rodziną. SZPERLAK, Józef: Tartak Rybińskich. In: *Orawa*, 1994, č. 32, s. 72.

[15] RYDEL, Leon: Godny Orawianin…, s. 72

[16] KASPERCZYKOWA, Stefania: Z dawnych lat. In: *Orawa*, 1992, č. 17-18, s. 22.

[17] PALUCH, Olga – RYDEL, Leon: Poznałem córkę por. Wojciecha Lorencowicza. Dowódca I Kompanii Spiskiej 1918-1920. In: *Orawa*, 1992, č. 17-18, s. 24-25.

[18] PIERÓG, Józef: Pius Jabłoński. In: *Spisz i Orawa*…, s. 263.

[19] Slovenské školské orgány ponúkli všetkým poľským učiteľom, ktorých vojna zastihla na Orave a Spiši, možnosť uchádzať sa o zamestnanie na slovenských školách. Spojené to bolo s absolvovaním kurzu slovenského jazyka, po ktorom boli pridelení do slovenských ľudových škôl. ANDRUŚKIEWICZ, J.: Orawska trasa sztafetowa łączności zagranicznej Komendy Głównej ZWZ/AK (lipiec 1940—lipiec 1944). In: *Orawa*, 2001, č. 39, s. 127.

[20] RYDEL, Leon: Godny Orawianin…, s. 251

[21] RYDEL, Leon: Godny Orawianin…, s. 252.

[22] BIENIEK, Józef: Spisz i Orawa w służbie Polski Podziemnej. In: *Spisz i Orawa*…, s. 113.

[23] OKĘDZKI, S., JUCHNIEWICZ, M., *Nie dzieliły ich Tatry*. Warszawa 1983, s. 97.

[24] JAZOWSKI, Andrzej: *Od dziejów*…, s. 225.

[25] KWIEK, Julian: *Żydzi, Łemkowie, Słowacy w województwie krakowskim w latach 1945-1949/50*. Kraków : Księgarnia Akademicka, 1998, s. 174-175.

[26] JAZOWSKI, Andrzej: *Od dziejów*…, s. 225.

[27] KANTOR, Ryszard: Ksiądz Ferdynand Machay. In: *Spisz i Orawa*…, s. 225-226.

[28] PIERÓG, Józef: Pius Jabłoński. In: *Spisz i Orawa*…, s. 264-265.

[29] CHALUPECKÝ, Ivan - HARABÍN, Ján (eds.): *Dejiny Osturne*. Osturňa : Historický a kultúrny spolok v Osturni, 2004, s. 114.

[30] JAZOWSKI, Andrzej: *Od dziejów*…, s. 222.

[31] JAZOWSKI, Andrzej: *Od dziejów*…, s. 222.

[32] GOLIK, Dawid: „Walka o Polską Orawę“..., s. 6.

eprasa.pl 7bbd688cfd

ho združenia vojakov Krajinskej armády v Novom Targu. Podľa Andrzeja Wojdyłu záchrana amerických letcov prebiehala trochu inak: *„13. septembra 1944 bol bombardér [15. Letecká armáda Spojených štátov] Boeing B-17 „Flying Fortress" zostrelený dvoma [nemeckými stíhačkami] Messerschmitt [Me-l 09G], ktoré na neho zaútočili zo zadnej strany Babej Hory. Zrútil sa na železničné koľaje v obci Podczerwone. Posádka pozostávala z desiatich ľudí. Poškodený bombardér zostal pozadu, neschopný udržať rýchlosť s letkou 300 bombardérov, ktoré sa vracali z Nemecka do Talianska. Bol som svedkom týchto udalostí, keďže som stál na kopci v Jablonke vedľa kaplnky. Letci, ktorí sa zachránili zoskokom na padákoch, pristáli na rašeliniskách v Jablonke – šesť ľudí, z toho dvaja v Pekelníku. Spolu s partiou priateľov a dobrých ľudí sa nám podarilo zhromaždiť ich na jednom mieste, v gazdovskej usadlosti Karola Buławského „Biscok" v Jablonke. Karol Buławski žil 20 rokov v USA, takže dobre ovládal angličtinu, čo mu umožňovalo byť vynikajúcim tlmočníkom.* (...) *Spomínam si, že bolo počuť strašný hluk. Dvaja z nich dopadli v oblasti Pekelníka. Jedného priviezol starý dedinský richtár Karol Kąś, ukrytého v ďateline. Druhý dopadol vedľa slovenskej žandárskej stanice, v záhrade. Slovenskí žandári ho [skryli] a urobili veľmi peknú vec, keď ho nevydali Nemcom, ale nám partizánom. Nemci, ktorí sa pozerali cez ďalekohľad, [videli miesto, kde dopadol, a tak] prišli po neho. Slovenskí žandári im povedali, že tam nie je, že tam bol, ale ušiel do lesa. Wincenty Siodłak (ktorý vedel po anglicky) a jeden Slovák – žandár v civilnom oblečení – ich eskortovali k bratom Smutkovcom v Jablonke a neskôr boli spojení [s ostatnými letcami]. Niekoľko dní sa o nich starali Józef Dziubek, Andrzej Jazowski, Andrzej Pilch, Józef a Alojzy Machaj, rodina Balczyrzakových a rodina Bułowských. Jeden zo šiestich bol Čech a požiadal, aby ho odviezli k jeho rodine. A tak sa aj stalo. Túto úlohu splnili Alojzy Smutek a Erwin Paśś (Ervín Pašš-Pasovský)".*[33]

Svedectvo Andrzeja Wojdyłu jednoznačne odporuje vymysleným domnienkam, že *„najznámejšou akciou, ktorú vykonali, bolo oslobodenie štyroch amerických letcov z nemeckého zajatia"*, ktorí sa – podľa Dawida Golika – zrútili *„medzi Čiernym Dunajcom a Jablonkou, na území obce Podczerwone"* a že *„päť z nich sa dostalo pod ochranu organizácie Limba, ostatných chytili Nemci"*. Je prekvapivé, že historik z IPN Dawid Golik nevie spočítať, koľko tých letcov v skutočnosti bolo, ale ani vôbec nepozná miestnu topografiu. Podczerwone sa totiž nenachádza *„medzi Čiernym Dunajcom a Jablonkou"*, ale medzi Čiernym Dunajcom a Kaniówkou. Sporné je aj tvrdenie o existencii na Orave podzemnej organizácie s názvom „Dąb", keďže všetci doterajší autori, ktorí sa touto témou zaoberali a boli účastníkmi týchto udalostí tvrdia, že išlo o organizáciu „Limba"[34], prípadne o kuriérsku trasu s krycím názvom „Škola"[35]. Osobitnú pozornosť si zasluhuje aj skutočnosť, že v Golikovom texte absentuje zmienka o pomoci slovenských žandárov z Pekelníka, ktorí sa podieľali na presune stroskotaných letcov do Jablonky, čo A. Wojdyła vo svojom svedectve jednoznačne potvrdzuje. Toto opomenutie vyvoláva otázky o selektívnom prístupe k prameňom, ako aj o interpretačnom rámci, v ktorom je predmetná problematika spracovaná tak, aby mala protislovenský naratív.

Podobne je to aj s informáciami uvedenými už v úvode o domnelých staniciach paramilitárnej Hlinkovej gardy, ktorá v hornej časti Oravy, inkorporovanej ku koncu roku 1939 do I. Slovenskej republiky, vôbec neexistovala. Potvrdzujú to výskumy slovenských historikov Antona Hruboňa[36] a Martina Gareka[37], založené na archívnych prameňoch. Jediný oddiel, a to Pohotovostný oddiel Hlinkovej gardy v Jablonke, vznikol až koncom októbra, resp. začiatkom novembra 1944. Jeho základnou úlohou bola ochrana civilného obyvateľstva pred poľskými lúpežnými bandami a pseudopartizánmi, ktorí sa skrývali v lesoch priľahlej Babej hory.

Pokračovanie v nasledujúcom čísle.

[33] *„13 września 1944 r. nad terenem Jabłonki Orawskiej został zestrzelony samolot bombowy [15 Armii Powietrznej Stanów Zjednoczonych] Boening B-17 ,,Latająca Forteca" przez dwa [niemieckie myśliwce] Messerschmitt [Me-l 09G], które wyskoczyły na niego zza Babiej Góry. Runął [on] na tory kolejowe w Podczerwonem. Załoga liczyła dziesięciu ludzi. Samolot bombowy uszkodzony pozostawał w tyle, nie mogąc nadążyć za eskadrą 300 maszyn b[ombowych], która powracała z Niemiec do Włoch. Byłem naocznym świadkiem [tych wydarzeń], stałem [bowiem] na wzgórzu Jabłonki obok kapliczki. Lotnicy ratujący się na spadochronach, [lądowali] na torfowiskach Jabłonki – sześciu ludzi, w tym dwóch w Piekielniku. Z gronem kolegów i dobrych ludzi udało nam się ich zebrać w jedno miejsce w zagrodzie Karola Buławskiego ,,Biscok" w Jabłonce. Karol Buławski przebywał w USA 20 lat, znał [więc] dobrze język angielski [co pozwoliło mu] być doskonałym tłumaczem. (…) Pamiętam, [że] był to straszny huk. Dwóch z nich spadło na terenie Piekielnika. Jednego przywiózł schowanego w koniczynie stary sołtys Karol Kąś. Drugi spadł obok słowackiej placówki żandarmów; do ogródka. Słowaccy żandarmi [ukryli] go i bardzo ładnie postąpili, nie oddając go Niemcom tylko nam partyzantom. Niemcy patrząc przez lornetki [widzieli, miejsce jego lądowania, dlatego] przyszli po niego. Słowaccy żandarmi powiedzieli, że go nie ma, był, ale uciekł do lasu. Wincenty Siodłak (znający język angielski) i jeden Słowak – żandarm przebrany po cywilnemu, odprowadzili ich do braci Smutków w Jabłonce, a później zostali połączeni [z pozostałymi lotnikami). Opiekowali się nimi przez kilka dni Józef Dziubek, Andrzej Jazowski, Andrzej Pilch, Józef i Alojzy Machajowie oraz Balczyrzakowie i rodzina Bułowskich. Jeden z tej szóstki był narodowości czeskiej i prosił żeby go doprowadzić do jego rodziny. I tak postąpiono. To już było zadanie Alojzego Smutka i Erwina Paśśa (Ervín Pašš-Pasovský).*" KOWALSKI, Robert: Losy załogi amerykańskiego bombowca Boening B-17G „Latająca Forteca", zestrzelonego nad Orawą. 13 września 1944 roku, w świetle relacji żołnierza Armii Krajowej Andrzeja Wojdyły ps. „Felek". In: *Orawa*, 2001, č. 39, s. 72-74.

[34] KOWALSKI, Robert: Losy załogi…, s. 69.

[35] JANOWIAK, Franciszek: Ppor. Andrzej Jazowski – dowódca oddziału orawskiego Armii Krajowej. Wspomnienie 95. rocznicy urodzin. In: *Orawa*, 2010, č. 47-48, s. 89.

[36] HRUBOŇ, Anton: Pohotovostné oddiely Hlinkovej gardy na Orave. In: M. Majeriková-Molitoris (ed.) *Almanach Słowacy w Polsce XIII*, Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku, 2012, s. 172-173; Slovenský národný archív, f. 604, šk. 102.604-12-7. Správa J. Šaligu Hlavnému veliteľstvu HG z 5.1.1945.

[37] GAREK, Martin: Podvlk súčasťou Slovenskej republiky 1939-1945. In: M. Majeriková-Molitoris (ed.) *Almanach Słowacy w Polsce XVI*, Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku, 2015, s. 120.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Slovenská svätá omša v Jablonke

Každú nedeľu sa koná slovenská svätá omša v Jablonke. Dňa 26. apríla ju obohatil spevom slovenský cirkevný zbor z Tvrdošína pod vedením pani Júlie Habovštiakovej a bola na úmysel nedávno zosnulej krajanky Márie Polušovej. Prítomnosť zboru zveľadila duchovný zážitok z prežívania bohoslužby. O týždeň neskôr sa slovenskej svätej omše v kostole Premenenia Pána v Jablonke zúčastnil zbor zo Stráže z kostola sv. Gorazda. Omšu celebroval farár, ktorý pochádza z Moravy. Na omšu pricestovali účastníci autobusom. Boli to najmä rodiny s deťmi.

Vystúpenie zboru pod vedením Janky Mackovčinovej veľmi obohatilo priebeh celej svätej omše. Vystúpenie zboru, okrem toho, dodalo celej omši slávnostnejší ráz. Zbor mal vlastný zvukový systém a preto vystúpenie bolo veľmi dobre počuť.

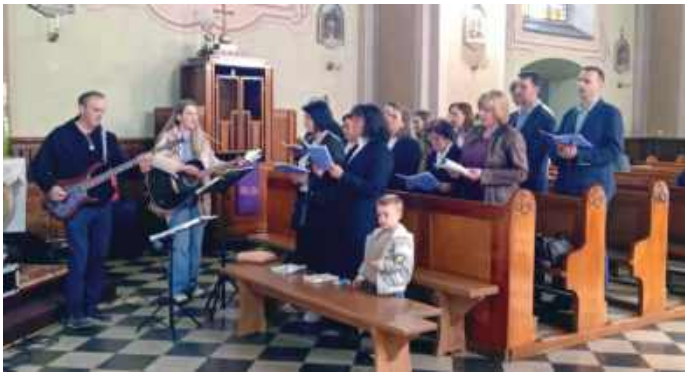

Spev zboru počas omše mal jedinečný význam pre celé spoločenstvo veriacich. Pomohol zúčastneným hlbšie prežívať liturgiu a modlitbu. Krásny spev vytváral jedinečnú atmosféru pokoja a vážnosti. Pre samotných členov zboru je spev akousi formou služby. Učí spolupráci, zodpovednosti a citlivosti k sakrálnej hudbe. (gf, foto: kj)

Vo Fridmane

Na sviatok sv. Floriána sa Fridmančania vždy zhromažďujú okolo kaplnky v obci venovanej tomuto svätcovi a patrónovi hasičov. Spoločne slávili ďakovnú bohoslužbu za obecných dobrovoľných hasičov a ich rodiny. Pochod

od zbrojnice ku kaplnke a naspäť ozvláštnila svojou hrou miestna dychovka. (aj, foto: FB Frydman)

Lapšanka s novou cestou

V obci Lapšanka pri kostole bol postavený nový mostík nad potokom pri vstupne na ul. Na Rovni a zároveň bol položený asfaltový povrch. Nová cestná infraštruktúra vznikla v gescii Gminy Nižné Lapše, vďaka čomu sa zvýši

kvalita premávky i života miestnych obyvateľov. (aj, foto: FB LapseNizne.Gmina)

Deň hasičov v Nedeci Zámku

Na začiatku mája oslávili svoj sviatok hasiči. V Nedeci Zámku slávnostne prepochodovali ku kostolu sv. Andreja a zúčastnili sa ďakovnej bohoslužby za hasičov dobrovoľníkov a ich rodiny. (aj, foto: FB OSP Niedzica Zamek)

eprasa.pl 7bbd688cfd

Vedomostná súťaž „Leonardo 2026“

Dňa 24. apríla sa v Zubrohlave na Slovensku uskutočnilo finále 28. ročníka Medzinárodnej všeobecno-vedomostnej súťaže „Leonardo 2026“, ktorú organizovalo Združenie babiohorských gmín v spolupráci so slovenskými partnermi. Podujatia sa zúčastnili najlepší žiaci z Poľska a zo Slovenska, ktorí predtým zvíťazili v gminných kolách. Gminu Veľká Lipnica reprezentovali: Szymon Machajda – žiak ZŠ č. 2 vo Veľkej Lipnici a Bartosz Gnida – žiak ZŠ v Kyčoroch. Žiaci sa vo finále preukázali vysokou úrovňou poznatkov.

Účastníkom patria gratulácie a prajeme im veľa ďalších vedeckých úspechov. (gf, foto: www.lipnicawielka.pl)

Sociálny projekt „Teraz seniori 2026“

Stredisko sociálnej starostlivosti v Jablonke robí nábor do sociálneho projektu s názvom „Teraz seniori 2026“. Projekt je venovaný záujemcom, ktorí majú viac ako 60 rokov a žijú v Gmine Jablonka. Cieľom projektu je integrovať a aktivizovať seniorov a pôsobiť proti ich osamelosti, sociálnemu vylúčeniu, zlepšeniu fungovania v komunite a podpore zapájania sa aj ľudí so zdravotným postihnutím. V rámci tohto projektu sú naplánované workshopy s dietológom a psychológom. Okrem toho sa budú konať aj stretnutia s lokálnymi umelcami. Nebudú chýbať ani vzdelávacie výlety, či seniorský ples. Podrobné informácie poskytuje Stredisko sociálnej starostlivosti v Jablonke. Účasť na projekte je bezplatná. Stačí vyplniť prihlášku na webovej stránke strediska. (gf)

Nová lávka vo Vyšných Lapšoch

Obyvatelia lokality Mlyn vo Vyšných Lapšoch majú novú lávku nad potokom a tá im umožňuje bezpečné premiestňovanie sa. (aj, foto: FB Łapsze Wyżne)

Nová cestná infraštruktúra v Nedeci

V Nedeci na ul. Tatrzanskej sa pomaly končí výstavba chodníka pre peších chodcov spolu s novou úpravou žľabov vedľa chodníka. Nová cestná infraštruktúra vznikla

vďaka Gmine Nižné Lapše a vo veľkej miere prispeje k zvýšeniu bezpečnosti chodcov na ceste. (aj, foto: FB LapseNizne.Gmina)

Impozantné máje vo Veľkej Lipnici

Peknou tradíciou je, že na začiatku mája vo Veľkej Lipnici nájdeme hrdo týčiace sa vyzdobené máje spolu s tabuľkami informujúcimi komu sú venované. Máje vznikajú v rozličných častiach obce rámci súťaže o najkrajší máj. Niekedy sú aj medzi nimi netradičné prvky ako vyzdobené

motorky, či iné dopravné prostriedky. Výsledky tohtoročnej súťaže je možné zistiť na webovej stránke obce. (aj, foto: FB Gmina Lipnica Wielka na Orawie)

Nový spoj z Durštína do Nového Targu

Od dňa 4. mája začala premávať nová linka z Durštína do Nového Targu. Dopravca umožňuje prepravu od pondelka do soboty od Durštína cez Krempachy, Novú Belú a ďalšie obce smerom do Nového Targu. Spoje dopravia cestujúcich v Novom Targu o. i. na autobusovú stanicu a ďalej až pod nemocnicu. Cestovný poriadok a informácie o cenovej ponuke nájdete na webových stránkach obcí. (aj)

eprasa.pl 7bbd688cfd

Hasiči prezentovali prístroje v Čiernej Hore

Dňa 3. mája dobrovoľní hasiči z Repísk Bryjovho Potoka, Čiernej Hory od Jurgova a z Jurgova spolu ďakovali sv. Floriánovi vo farskom kostole v Jurgove za bezpečné návraty z akcií a vyprosovali si pre seba i svoje rodiny po-

žehnanie a opateru najmä pri zásahoch. Po obede DHZ v Čiernej Hore usporiadal pre hasičov i obyvateľov rozličné súťaže a popri nich prezentoval hasičské prístroje. Po námahe vynaloženej v súťažiach bolo možné vďaka združeniu miestnych gazdiniek pookriať pri chutných koláčikoch a iných dobrotách. (aj, foto: FB OSP Czarna Góra)

Nácviky v klubovní vo Vyšných Lapšoch

Klubovňa Spolku Slovákov vo Vyšných Lapšoch sprístupňuje svoje priestory na nácviky pre detský folklórny súbor Malé jedličky, ktorý pôsobí pri miestnej základnej škole. Deti spolu s vedúcou Máriou Braviakovou prichádzajú tam a nacvičujú. Majú k dispozícií primeraný priestor a javisko. A na záver skúšky ich občas čaká milé prekvapenie od vedúcej, ktorá pre nich pripravuje dobrôtky z tradičnej miestnej kuchyne, vďaka ktorým pookrejú a znásobia energiu po vynaloženej námahe pri nácviku. (dm)

Vypaľovanie trávy v Malej Lipnici

Od začiatku mája už dobrovoľní hasiči v Malej Lipnici viackrát zasahovali proti požiarom spôsobeným protizákonným vypaľovaným trávy. Je to prípad nielen spomínanej obce, ale viacerých, pričom to spôsobuje škody nielen v prírodnom prostredí, ale je často nebezpečné aj pre ľudské obydlia a životy ľudí. Môže to priniesť páchateľom

trest v podobe vysokej pokuty. Hasiči apelujú o nevypaľovanie tráv. (aj, foto: FB OSP Lipnica Mała)

Slovenské rozprávky z celého sveta

Do súťaže s takýmto názvom sa zapojila žiačka Zuzanna Molitorisová z Kacvína, ktorá pripravila výtvarnú prácu v rámci výtvarného kola tejto súťaže. Úlohou žiakov v tomto kole bolo vyhotoviť ilustráciu príbehu, rozprávky, básne, ktoré postúpili do užšieho finále v literárnom kole súťaže. Cieľom súťaže je udržanie a rozvoj národného povedomia a kultúrnej identity u detí a žiakov Slovákov – vzbudenie záujmu a živú slovenčinu – vo forme písania, aktívneho čítania i ilustrovania. Uvedený projekt má tendenciu spájať slovenské deti a žiakov po celom svete. Výstupom zo súťaže bude kniha s literárnymi textami doplnená ilustráciami. Zuzanne gratulujeme, že sa rozhodla zapojiť do zaujímavého projektu a určité zanechá svoju stopu v celosvetovom slovenskom projekte. (aj)

eprasa.pl 7bbd0bc6d

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
pridelil dotácie na rok 2026

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Koncom apríla uverejnil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí na svojej stránke výsledky hodnotenia žiadostí o dotácie na tento kalendárny rok. Spolok Slovákov v Poľsku sa uchádzal o podporu tridsiatich dvoch projektov v celkovej hodnote 239 593,02 € vo všetkých štyroch oblastiach podpory, teda v oblastiach kultúra, vzdelávanie, veda a výskum, informácie a médiá. Podporených bolo dvadsať z nich, a to vo výške 50 900 €.

Medzi podporenými projektmi sú: Predplatné detských časopisov pre základné školy, na ktorých sa vyučuje slovenský jazyk v školskom roku 2025/2026 a pre slovenské klubovne (požadovaná suma 4 093 €, poskytnutá suma 2 000 €), XLIV. Prehliadka krajanských dychových hudieb (požadovaná suma 10 840 €, poskytnutá suma 2 500 €), Aktivity v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej (požadovaná suma 4 400 €, poskytnutá suma 3 000 €), Kultúrno-vzdelávacie aktivity v Slovenskom dome v Podvlku 2026 (požadovaná suma 8 000 €, poskytnutá suma 2 000 €), Slovenský dom v Kacvíne centrom tvorivých aktivít (požadovaná suma 9 850 €, poskytnutá suma 2 000 €), Vydanie vedeckej ročenky Almanach Slováci v Poľsku XXVII. (požadovaná suma 6 600 €, poskytnutá suma 2 000 €), Slovenské dedičstvo v Krempachoch (požadovaná suma 950 €, poskytnutá suma 950 €), Spoznajme sa krajania - spoločné tanečné dielne FS Hajduky z Vyšných Lápš a SKC Pavel Jozef Šafárik z Nového Sadu zo Srbska (požadovaná suma 5 740 €, poskytnutá suma 2 000 €), Vlastivedno-poznávacie zájazdy školskej mládeže na Slovensko 2026 (požadovaná suma 16 200 €, poskytnutá suma 3 000 €), Nákup pracovných zošitov a učebníc pre žiakov slovenského jazyka v Poľsku (požadovaná suma 2 755,50 €, poskytnutá suma 2 750 €), Vydanie slovensko-poľského obrázkového slovníka (požadovaná suma 5 700 €, poskytnutá suma 2 000 €), Nákup technického vybavenia pre redakciu Život (požadovaná suma 3 313 €, poskytnutá suma 1 100 €), Workshopy ľudového tanca v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch (požadovaná suma 9 130 €, poskytnutá suma 2 000 €), Podpora fungovania slovenskej dychovej hudby v Kacvíne (požadovaná suma 8 870 €, poskytnutá suma 2 000 €), Prevádzkovanie webovej stránky časopisu Život (požadovaná suma 2 840 €, poskytnutá suma 2 700 €), XXXIII. Dni slovenskej kultúry v Malopoľsku (požadovaná suma 28 300 €, poskytnutá suma 4 000 €), Fašiangy-Ostatki 2026 (požadovaná suma 10 552 €, poskytnutá suma 3 000 €), Účasť na 11. ročníku Krajanského dvora (požadovaná suma 2 150 €, poskytnutá suma 1 500 €), Účasť krajanskej mládeže z Poľska na jazykových táboroch v roku 2026 (požadovaná suma 10 000 €, poskytnutá suma 5 000 €), a Účasť na 51. ročníku Krajanskej nedele (požadovaná suma 6 700 €, poskytnutá suma 5 400 €).

S finančnou podporou

ÚRADU PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ

Medzi podporenými projektmi sú aj Fašiangy-Ostatki či niektoré aktivity FS Hajduky

Podporených nebolo jedenásť projektov. Pre nedostatok finančných prostriedkov neboli podporené: Mikuláš pre najmladších v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej (požadovaná suma 600 €, poskytnutá suma 0 €), Deň detí v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej (požadovaná suma 700 €, poskytnutá suma 0 €), Zostavenie a vydanie kalendára Života a pracovného kalendára na rok 2027 (požadovaná suma 9 300 €, poskytnutá suma 0 €), Hry a zábavy na Mikuláša v Slovenskom dome v Podvlku (požadovaná suma 600 €, poskytnutá suma 0 €), Mikuláš v Slovenskom dome v Kacvíne (požadovaná suma 600 €, poskytnutá suma 0 €), Slovenské dedičstvo v Podvlku (požadovaná suma 2 800 €, poskytnutá suma 0 €), Deň detí v Slovenskom dome v Kacvíne (požadovaná suma 850 €, poskytnutá suma 0 €), Didaktické pomôcky pre kurz slovenského jazyka (požadovaná suma 2 359,52 €, poskytnutá suma 0 €) a Nákup odmien do súťaží organizovaných redakciou Život 2026 (požadovaná suma 6 220 €, poskytnutá suma 0 €). Z dôvodu zaradenia žiadosti do nesprávneho programu nebol podporený ani projekt Babadlovo II. (požadovaná suma 4 500 €, poskytnutá suma 0 €). Ohľadom žiadosti Kúpa pozemku na parkovisko pri Dome slovenskej kultúry v Jablonke ešte nebolo rozhodnuté.

Schválené a zamietnuté žiadosti jednotlivých subjektov z celého sveta si môžete bližšie pozrieť na stránke https://www.uszz.sk/dotacie-2026-vysledky/. ■

eprasa.pl 7bbd688cfd

Jubilanti na oslave 65. výročia sobáša spolu s dcérou a zaťom

Starí rodičia v kruhu vnúčat

Spolu navždy

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | rodinný archív Bizubovcov

Naši jubilanti krajania manželia Helena a František Bizubovci z Krempách prešli spolu životom 65 rokov a po tejto spoločnej ceste získali bohaté skúsenosti. Porozprávali sme sa s nimi o ich každodenných radostiach i starostiach, napriek ktorým si dokázali zachovať duševnú pohodu a úsmev v tvári, čo ako podotkli, im dáva silu do života.

Pred 65 rokmi, práve 9. apríla 1961, sa vydali po sobáši v miestnom chráme na spoločnú cestu životom. Zdá sa nám, že je to dlhá doba a jubilanti svorne hovoria, že ubehla ako voda. Vždy boli spolu, bohatstvo nemali, ale spoločným úsilím sa dopracovali k domu i ďalším potrebným veciam. Najväčším šťastím je podľa jubilantov pozerať sa už na tretiu generáciu ich rodiny, ktorá rastie a prináša im radosť. Podľa nich je v manželstve dôležitá vzájomná úcta, podpora a pochopenie. Keď prídu ťažšie chvíle, a tie sa vždy dostavia v najmenej očakávaných okamihoch, tak ich je potrebné spolu prekonávať a nevzdávať sa.

Obaja pochádzajú zo slovenských rodín a v takom duchu vychovali i svoje deti. Lásku k materinskej reči a tradíciám im vštepili rodičia. Podľa nich, je dôležité byť verným svojím koreňom, čo je dnes vecou neoceniteľnou. – *My sme Slováci a Slovákmi ostaneme navždy* – podotýka Helena, – *nič nás od toho neodvedie. Vždy sme sa zúčastňovali slovenských bohoslužieb, absolvovali slovenskú základnú školu, čítali slovenské časopisy i knihy. To je naše dedičstvo.* S ochotou sa zúčastňujú spolkových aktivít a živo sa zaujímajú o kultúrny život prostredníctvom časopisu Život.

Helena sa narodila 27. septembra 1941 v rodine Márie a Michala Kalatovcov. Mala staršiu sestru Máriu, ktorá zomrela v detskom veku a dvoch bratov Valenta a Jána. František je o päť rokov starší od Márie a svoje narodeniny oslavuje 17. decembra. Bol najmladším dieťaťom Alžbety a Andreja Bizubovcov. Mal tri sestry, ktoré už zomreli. Mária a Irena bývali v Krempachoch a Helena v Kežmarku. Starší brat býval s rodinou vo Svite.

Po absolvovaní základnej školskej dochádzky ostali pracovať s rodičmi na gazdovstve. František mal sotva 16 rokov, keď mu zomrela matka a otec zomrel o deväť rokov neskôr. Musel rýchlejšie dospieť a myslieť na svoju budúcnosť. Helena ako dievčina sa mu páčila a všimol si, že je nežná a dobrosrdečná. Súhlasila s tým, aby sa stala jeho manželkou a po svadbe sa nasťahovala ku Františkovi. Rodinné šťastie naplnili dve dcéry Mária a Božena. Okrem práce na gazdovstve sa manželia Bizubovci zamestnali v škole. František bol údržbárom a Helena školníčkou a upratovačkou. Pracovali od roku 1972. Vtedy bol vedúcim školy Ján Krišík po ňom to prebral Peter Filipowski, Michalina Kalatová, Barbara Paluchová a posledné dva a pol roka spolupracovali s Lýdiou Kamoňovou. Zaspomínali si na uplynulé roky a povedali, že to boli dobré časy. Bolo síce veľa práce, napr. v zime keď bolo potrebné kúriť vo viacerých peciach v učebniach, aby žiaci mali teplo. Na jeseň zasa pripraviť uhlie, aby bolo čím v zime kúriť. Po rekonštrukcii školskej budovy zrazu zistili aká je výhoda s ústredným kúrením. Žiaci boli rozliční, ale zdá sa im, že dnes je práca s deťmi a mládežou náročnejšia ako voľakedy.

Dnes sú na zaslúženom dôchodku, majú viac času pre seba a ďakujú Bohu, že im zdravie ako tak slúži. V súčasnosti im robia radosť deviati vnuci a dvanásti pravnuci, ktorí ich aj obklopovali s celou rodinou počas spoločnej oslavy kamennej svadby. Sú im vďační, že si našli čas stráviť s nimi tento výnimočný deň.

Do ďalších spoločných rokov prajeme jubilujúcemu manželskému páru Helene a Františkovi, aby v obklopení viacgeneračnej rodiny život išiel s nimi krokom, radosť bola stálym hosťom a zdravie slúžilo. ■

Najmladšia generácia – pravnuci obklopili svojich prastarých rodičov

eprasa.pl 7bbd688cfd

Gen. tajomník SSP Ľ. Molitoris spoločne s výtvarníčkou L. Vranovou otvorili vernisáž

Prítomní si vypočuli príbeh autorky i samotnej výstavy

Paralelný vesmír

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Predstavte si krásny slnečný deň. Ležíte v tráve a sledujete oblaky na oblohe ako menia svoj tvar. Vaša fantázia pracuje na plné obrátky, vidíte v oblakoch rôzne významy, ktoré sa po čase menia na nové. Asi takto nejako prebieha tvorivý proces u výtvarníčky a detskej spisovateľky Lenky Vranovej, ktorej výstavu *Paralelný vesmír* si môžete momentálne pozrieť v Galérii slovenského umenia Spolku Slovákov v Krakove.

V jej tvorbe možno nájsť viaceré témy zo života, prírody i snov. Obrazy sú plné energie, emócií a fantázie, či návratov ku koreňom, spomienok na budúcnosť, no najmä lásky, ktorá vlastne jediná dáva zmysel životu v tomto vesmíre. Cez svoju dušu filtruje realitu a zobrazuje možné aj nemožné, až sa všetko stáva rozprávkovo čarovným. A v týchto paralelných svetoch sa v konečnom dôsledku i nemožné stáva možným.

Tvorivosť je pre ňu miestom na oddych, kam sa ponára ako pod hladinu mora do hlbín paralelného vesmíru, a kde si môže vybrať cez svoje vnímanie reality vlastné univerzum. Miluje hľadanie vo farebných škvrnách a štruktúrach. Keď tvorí, tak lieta... Aj preto má výstava názov *Paralelný vesmír*, lebo každý deň začína odznova a každý deň je iný.

Žilinskú rodáčku, Lenku Vranovú a jej tvorbu, sme mali možnosť predstaviť v našej krakovskej galérii 14. apríla, keď sa v podvečerných hodinách v rámci Dní slovenskej kultúry v Malopoľsku uskutočnila vernisáž spomínanej výstavy. V jej úvode generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris privítal hostí, medzi ktorými nechýbala riaditeľka Vydavateľstva Matice slovenskej Ingrid Majeriková, spisovateľ Igor Válek, ilustrátori Matrin Kellenberger a Nina Válka, jeden zo zakladateľov prvej celoštátnej česko-slovenskej organizácie v Poľsku Jozef Spišiak, predstaviteľ arménskej menšiny v Krakove Adam Terlecki, ako aj krajania, študenti slovakistiky a ďalší záujemcovia o slovenské umenie. V krátkom príhovore stručne predstavil tvorbu slovenskej umelkyne i jej doterajšie pôsobenie na umeleckej scéne na Slovensku a v zahraničí. Slova sa ujala tiež samotná autorka, ktorá priblížila návštevníkom svoj tvorivý proces, inšpirácie i vnútorný svet, z ktorého jej obrazy vyrastajú.

Po oficiálnej časti nasledovala neformálna diskusia pri dobrom slovenskom víne a pohostení, počas ktorej mali hostia možnosť bližšie sa oboznámiť s jednotlivými dielami a nahliadnuť do paralelných svetov, ktoré Lenka Vranová vytvára prostredníctvom farieb, tvarov a symbolov.

Výstava *Paralelný vesmír* ponúka jedinečnú príležitosť zastaviť sa, ponoriť sa do vlastnej predstavivosti a na chvíľu opustiť každodennú realitu. *Matka príroda*, *Na poliach u Galandu*, *Báčik z Chocholova*, *Modrá láska*, *Spomienka na budúcnosť*... Každý si na nej môže nájsť svoj vlastný príbeh, vlastný obraz či emóciu, ktorá v ňom zostane aj po odchode z galérie.

Ak sa chcete nechať uniesť mimo hraníc každodennosti a vstúpiť do paralelných svetov, kde farby rozprávajú vlastné príbehy a fantázia nemá hranice, srdečne pozývame do Galérie slovenského umenia Spolku Slovákov v Krakove. Výstava Lenky Vranovej *Paralelný vesmír* je verejnosti prístupná do polovice júna. ■

Rozhovory, nielen o umení

eprasa.pl 7bbd688cfd

Poznaj Slovensko – vlasť svojich predkov

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Poznanie vlastnej minulosti je základom budovania lepšej budúcnosti. Len ten, kto rozumie udalostiam, ktoré formovali jeho región, ľudí v ňom žijúcich a identitu, dokáže čeliť výzvam prítomnosti a niesť ďalej pochodeň svojich predkov. A to je jeden z dôvodov prečo sa v Slovenskom dome v Kacvíne každoročne koná vedomostná súťaž pre krajanské deti zo základných škôl na Spiši a Orave.

V tomto roku si žiaci overili svoje vedomosti o Slovensku, regiónoch, kde žijú i činnosti Spolku Slovákov v Poľsku počas posledného aprílového piatku, dňa 24. apríla. V pekne upravenom kacvínskom stánku žiakov, pedagógov i ďalších hostí privítala Obvodná predsedníčka Spolku Slovákov v Poľsku na Spiši, predsedníčka miestnej skupiny a vedúca Slovenského domu v Kacvíne Daniela Radecká.

Na podujatí sa prvýkrát zúčastnila aj zástupkyňa Slovenského veľvyslanectva vo Varšave – tajomníčka Terézia Filipejová. Vo svojom krátkom príhovore ocenila záujem žiakov o slovenský jazyk i svoje korene a zároveň poďakovala učiteľom i rodičom, ktorí vedú deti k tomu, aby si ich vážili. – *Je to most medzi minulosťou a budúcnosťou*, podotkla a popriala všetkým, aby si dnešný deň naplno užili a ukázali, čo vedia.

Medzi hosťami nechýbal ani tajomník honorárneho konzula v Zakopanom Wiesława Wojasa Jacek Sowa, ktorý priniesol súťažiacim pekné odmeny od honorárneho konzula i mesta Nowy Targ. To v tomto roku oslavuje 680. výročie získania práv a pri tejto príležitosti pripravilo množstvo zaujímavých podujatí, na ktoré všetkých srdečne pozval. – *Prišiel som medzi Vás veľmi rád, dodal, pričom už minulého roku som bol ohromený vašimi vedomosťami o Slovensku. Prajem vám veľa úspechov, no musím podotknúť, že v tejto súťaži nie je nikto porazený. Všetci ste víťazmi, už len tým, že ste tu prišli.*

K prítomným sa prihovoril taktiež generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris, ktorý zdôraznil význam slovenského jazyka i pamäti pre zachovanie našej národnej identity a kultúrneho dedičstva, ale i pre bežný život a prax. Ako uviedol, slovenčina je stále žiadaným jazykom, pričom sa s ňou možno zamestnať v prekladateľských službách, v rôznych nadnárodných firmách, či v cezhraničných projektoch. Vo svojom príhovore pripomenul tiež možnosť štúdia na Slovensku, na ktoré možno získať aj štipendium. Na záver poprial všetkým účastníkom veľa zdaru v súťaži.

K prítomným sa prihovorila tajomníčka Slovenského veľvyslanectva vo Varšave T. Filipejová, tajomník honorárneho konzula v Zakopanom J. Sowa, gen. tajomník SSP Ľ. Molitoris a obvodná predsedníčka SSP na Spiši D. Radecká

Potom už jednotlivé družstvá zasadli k pripraveným stolom a súťaž sa mohla začať. Všetci tradične odpovedali na desať otázok z geografie, štátnych symbolov, naj... o Slovensku, osobností, administratívy, štátoprávneho usporiadania, histórie i súčasnosti Slovenska, ako aj z regiónov severného

eprasa.pl 7bbd688cfd

Žiaci z Novej Belej pred začiatkom súťaže

Na otázku odpovedajú Jurgovčania

Spiša a hornej Oravy či Spolku Slovákov v Poľsku. Ich vedomosti hodnotila odborná porota, v ktorej v tomto roku zasadli: tajomníčka Slovenského veľvyslanectva vo Varšave Terézia Filipejová, gen. tajomník SSP Ľudomír Molitoris a predsedníčka OV SSP Daniela Radecká.

Žiaci preukázali výborné vedomosti, pričom až v treťom okruhu otázok sme počuli prvú nesprávnu odpoveď. Najlepšie si v tomto roku počínalo družstvo zo základnej školy v Kacvíne, ktoré pripravovala pani učiteľka Alžbeta Górová. Daria Szyszkovičová, Zuzana Molitorisová a Damián Dlhý vedeli správnu odpoveď na všetky položené otázky a zaslúžene si tak odniesli prvé miesto. Skvelo sa predviedli taktiež žiaci zo základnej školy v Jurgove Franciszek Wojtas, Bartłomiej Gajdzis a Paweł Butas, ktorí sa pripravovali pod vedením pani učiteľky Anny Šoltýsovej. Zaváhali len pri jedinej otázke a obsadili pekné druhé miesto.

Odpovede súťažiacich hodnotila porota

O tretiu priečku súperili žiaci zo základných škôl v Krempachoch a Novej Belej. Úspešnejší boli napokon Krempašania – Lukáš Kaczmarczyk, Natália Lorencová a Lukáš Moś, ktorí sa učia slovenský jazyk pod vedením pána učiteľa Mareka Bryju. Len o pol bodu za nimi zaostalo družstvo z Novej Belej v zložení Magdaléna Kromková, Nikola Bednarczyková a Zuzana Cerwasová, ktoré sa pripravovalo pod vedením pani učiteľky Beáty Florczykovej.

Podujatie prebehlo v príjemnej atmosfére, nechýbali emócie, sústredenie ani zdravá dávka súťaživosti. Súťažiaci si na záver odniesli pamätné diplomy i vecné ceny od Spolku Slovákov v Poľsku a honorárneho konzulátu v Zakopanom, ako aj niečo, čo im už nikto nevezme – vedomosti a hrdosť na svoje korene.

Ďakujeme Slovenskému domu v Kacvíne za skvelú prípravu podujatia, všetkým účastníkom za výborné výkony a pedagógom i rodičom za ich obetavú prácu pri uchovávaní slovenského jazyka a dedičstva v Poľsku. ■

Sústredení Krempašania

Kacvínčania odpovedali správne na všetky otázky

eprasa.pl 7bbd688cfd

Výjazdové rokovanie vlády na Liptove

Dňa 29. apríla uskutočnila slovenská vláda ďalšie zo svojich výjazdových rokovaní po Slovensku. Tentokrát sa konalo na Liptove, v obci Lisková. Vláda počas neho vyčlenila takmer 2,5 milióna eur pre okresy v regiónoch Liptov a Turiec. Mestá a obce v okresoch Ružomberok, Liptovský

Mikuláš, Martin a Turčianske Teplice využijú tieto financie na konkrétne projekty samospráv a organizácií pôsobiacich na ich území, ako napríklad rekonštrukcie, opravy i výstavbu budov, pamätníkov, ihrísk, ciest, chodníkov či inej infraštruktúry, kúpu nemocničných prístrojov alebo organizáciu podujatí. (mm-m)

Podpora z plánu obnovy

Európska komisia vyplatila začiatkom mája Slovensku v rámci mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti 1,25 miliardy eur. Tieto financie majú podporiť širokú škálu reforiem a investícií napríklad v predprimárnom vzdelávaní, zavedení centrálneho riadiaceho systému pre štátom kontrolované nemocnice, energetické reformy, štipendiá pre talentovaných a znevýhodnených študentov, spoluprácu medzi akademickou obcou a podnikmi, digitálnu transformáciu, zvyšovanie energetickej efektívnosti či inovačné zdravotnícke technológie. (mm-m)

PLÁN OBNOVY

Atentátnik právoplatne odsúdený

Koncom apríla Najvyšší súd Slovenskej republiky definitívne potvrdil trest 21 rokov väzenia v najprísnejšom režime pre atentátnika na slovenského premiéra Róberta Fica v máji 2025 v Handlovej, čím reagoval na jeho odvolanie. Odvolací súd potvrdením verdiktu prípad uzavrel a rozsudok sa stal právoplatným. (mm-m)

Obnovenie dodávok ropy cez ropovod Družba

Po voľbách v Maďarsku boli vo štvrtok 23. apríla po takmer trojmesačnej prestávke obnovené dodávky ruskej ropy cez ropovod Družba. Obnovenie toku stabilizovalo energetickú bezpečnosť i ceny pohonných látok na Slovensku. (mm-m)

Prezident vyhlásil referendum

Na základe petície iniciovanej mimoparlamentnou stranou Demokrati vyhlásil prezident Slovenskej republiky Peter Pellegrini na sobotu 4. júla referendum. Občania Slovenska tak budú môcť hlasovať o dvoch otázkach, a to o zrušení doživotnej renty pre ústavných činiteľov a obnovení Úradu špeciálnej prokuratúry a Národnej kriminálnej agentúry. Tretia otázka o skrátení volebného obdobia nebola do referenda zahrnutá. (mm-m)

Nový náčelník Ozbrojených síl SR

Koncom apríla vymenoval prezident Slovenskej republiky Peter Pellegrini do funkcie nového náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky generálporučíka Miroslava Lorinca. Nový náčelník v minulosti pôsobil ako veliteľ 1. protilietadlovej raketovej skupiny S-300 v Nitre, náčelník štábu Protilietadlovej raketovej brigády i prvý zástupca doterajšieho náčelníka generála Daniela Zmeka. (mm-m)

Uzavretie tunela Višňové

V čase od 4. do 18. mája bude z dôvodu jarnej komplexnej údržby úplne zatvorený tunel Višňové na diaľničnom

eprasa.pl 7bbd688cfd

úseku D1 Lietavská Lúčka – Dubná skala. Ak sa chystáte na Slovensko, počítajte s predĺžením cesty obchádzkou na cestu I/18 cez Strenčiansku úžinu. (mm-m)

Na vlastnej koži

Začiatkom mája spustilo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky celoslovenskú terénnu preventívnu kampaň pod názvom *Na vlastnej koži*. Ide o projekt, v rámci ktorého navštívia s interaktívnym kamiónom 18 miest na

Slovensku a ukážu najmä mladým ľuďom, aké dôsledky môže mať jedno zlé rozhodnutie. Kampaň využíva zážitkový a emocionálne silný prístup, pričom sa sústreďuje na tri oblasti – drogy, kyberšikanu a týranie zvierat. Jej súčasťou sú aj odborníci, s ktorými je možnosť diskutovať. (mm-m)

Otvorenie letnej turistickej sezóny

Viaceré turistické lokality na Slovensku odštartovali v apríli a máji letnú turistickú sezónu. V prvej polovici apríla sa uskutočnilo tradičné otvorenie sezóny spojené s akciou 100. jarných kilometrov v Rajeckej doline.

Počas posledného aprílového víkendu zas sezónu otvárali na hrade v Starej Ľubovni (na obrázku) i Pieninách a o týždeň neskôr na hrade v Kežmarku, Čachtickom hrade, v Bachledovej doline, Slovenskom raji, Národnom žrebčíne Topoľčiankach či Holíči. Dňa 9. mája sa uskutočnil slávnostný otvárací ceremoniál aj na Spišskom hrade. Srdečne pozývame na objavovanie krás Slovenska! (mm-m)

Hokejový sviatok a strieborné medaily

V apríli a máji sa Slovensko stalo dejiskom Majstrovstiev sveta v ľadovom hokeji hráčov do 18 rokov, ktoré patria medzi najprestížnejšie mládežnícke športové podujatia. V Bratislave a Trenčíne sa predstavili najlepšie mládežnícke mužstvá z celého sveta, v ktorých konkurencii sa mladí Slováci nestratili a prebojovali sa až do finále. V boji o zlato síce podľahli svojim rovesníkom zo Švédska, ale strieborná medaila je historický najlepším umiestnením slovenského hokejového tímu v tejto kategórii. (mm-m)

Foto: HockeySlovakia.sk

Nový Občiansky zákonník

Slovenská vláda schválila začiatkom mája nový Občiansky zákonník, ktorý by mal priniesť najväčšiu reformu slovenského súkromného práva za posledné desaťročia. V súčasnosti platný zákonník bol totiž prijatý ešte v roku 1964 a nereaguje na súčasné spoločenské, ekonomické či technologické zmeny. Nový zákonník má ambíciu zásadne modernizovať právny systém, odstrániť zastarané ustanovenia a priblížiť slovenské právo európskym štandardom. Jedným z hlavných cieľov je posilnenie slobody jednotlivca a zmluvných strán – ľudia si budú môcť svoje právne vzťahy upraviť flexibilnejšie podľa vlastných potrieb, pričom štát bude zasahovať len minimálne. Dôležitou zmenou je aj zjednotenie pravidiel, ktoré sú dnes roztrúsené vo viacerých zákonoch, do jedného prehľadného kódexu. Reforma sa dotkne prakticky všetkých oblastí života – od uzatvárania zmlúv, cez vlastnícke vzťahy, podnikanie, až po rodinné právo či dedenie. Nový zákonník zároveň reaguje na moderné výzvy, napríklad digitalizáciu – počíta sa s väčším využívaním elektronickej komunikácie a novými typmi zmlúv v digitálnom prostredí. Výrazné zmeny prinesie aj v každodenných situáciách, napríklad v oblasti nájomných vzťahov, kde má odstrániť neprehľadnosť pravidiel a zaviesť jasnejší systém práv a povinností pre nájomcov aj prenajímateľov. Účinnosť nového Občianskeho zákonníka sa očakáva, v prípade jeho schválenia, v roku 2027. (mm-m)

eprasa.pl 7bbd688cfd

Nina Sihelská

Malý hrdina

Krásne slnečné ráno sa odrážalo od zelených končiarov zázrivských hôr, nad ktorými trónil majestátny Rozsutec. Nádherná príroda sa zobúdzala do skorého májového rána, štebot množstva vtáčikov u bzukot včiel vítal s radosťou nový deň.

Bol to významný deň pre obyvateľov zázrivskej osady Končitá, ale aj pre celú Zázrivú so všetkými jej dvanástimi dolinami. Dnes je totiž deň, keď bača a valasi vyháňajú im zverené ovčie stáda na pasienky šťavnatej zelenej lúky vyššie do hôr, kde ich už čaká koliba s ohradami pre čriedy. Ešte aj bieli chlpatí bundáši akosi radostnejšie štekali a pobehávali okolo oviec, akoby si pripadali tento deň dôležitejší. Veď na nich je, aby svojich zverencov ustrážili a uchránili pred dravou zverou. Ani jedno leto sa napriek opatrnosti nezaobišlo bez straty.

Zatúlané vlky, ale aj medvede si neraz pochutili na ukoristených ovciach. Neraz sa nocou ozýval prestrašený bľakot a kým valasi stihli povyskakovať na rovné nohy, už bolo neskoro.

V drevenej chalúpke za malým okienkom, na ktorom sa vyhrieval červený muškát, pod ťažkou perinou otvoril čierne očká aj malý Ondrík. Budil sa na teplé šteklivé slnečné lúče a len spomínal na zimné obdobie, ktoré miloval hlavne pre večerné páračky. Vtedy sa zišli najbližší susedia, piekli sa šišky a rozprávali sa krásne príbehy, niektoré vymyslené, niektoré pravdivé. Ale Ondrík veril všetkým. Najzaujímavejšie vedela rozprávať stará tetka Mlynárovie, ktorá o bosorkách, vílach, svetlonošoch poznala veľa príbehov. Pretože miloval svoje rodisko, rád počúval, ako jeho dedina dostala meno. Stalo sa to vraj takto: Ľudí v Zázrivej často trápila divá zver, ktorá si pohodlne chodila na ťažko obrábané políčka roztrúsené po okolitých kopcoch. Švábočka (zemiaky) patrila s kyslou kapustou medzi každodennú obživu chudobného ľudu, a preto každá jedna bola vzácna. Ale najviac chutila divým sviniam, ktoré každú noc rozrývali políčka. Chlapi si teda nocou strážievali svoj majetok a tak sa často nocou až do dediny niesli výkriky: ,,Vap hu!“ ,,Zas ryua.“ A tak vznikla Zázrivá.

Zobudil sa skoro ráno, pretože sa nevedel dočkať tohto dôležitého rána. Dnes ho ako mladého honelníka berie otec – bača na salaš, kde strávi celé leto až do neskorej jesene. Dosiahol vek, keď bude musieť pomáhať svojmu otcovi. Cítil sa ako veľký chlap. Doteraz poznal život na salaši len z návštev, keď chodil s matkou raz do týždňa za otcom. Mama každý týždeň upiekla čerstvý chlieb, doniesla nejaké potraviny, ktoré sa minuli, rozpovedala, čo nového sa stalo v dedine. Ondrík sa zatiaľ preháňal po lúkach, brodil sa v horskej bystrine, snažil sa chytiť pestré roztancované motýle a keď ležal na zelenej tráve, stačilo vystrieť ruku, aby si ústa napchal veľkými bobuľami čučoriedok.

Chlapcov nový život sa začínal skoro ráno, keď sa spolu s valachmi a psami sprevádzajúcimi ovce na pašu, vybrali do nového dňa. Rád pásol ovce na lúkach, ale neznášal barana Miša, ktorý bol tvrdohlavý a stále sa vydával na inú stranu od stáda. Vtedy však stačilo zapískať na verného a najlepšieho priateľa Dunaja. Bol to vysnívaný salašnícky pes, ktorému ešte neutiekla ani jedna ovca. Vždy sedával pod mohutným dubom vyhrávajúc na píšťalke. Nikdy však nezabudol na batôžtek, ktorý Dunaja neustále pozoroval. Nosieval si v ňom kus chleba a syra. Dunaj iba čakal na vetu, Dunaj ide sa jesť. Keď sa vracali z paše, Dunaj zahnal ovce do košiara a zašiel do búdy. Ondrík však ešte s robotou neskončil, pretože išiel robiť korbáčiky. Ich korbáčiky a oštiepky boli povestné v celej Zázrivej. Nerád však dojil ovce, pretože to bolo na jeho malé ruky veľmi namáhavé. Tešil sa na voľnú chvíľu, keď môže robiť to, po čom mu srdce piští.

Jeho najväčšou túžbou bolo naučiť sa plieskať tatarom tak, ako jeho otec. Zase počul ten zvuk. Hneď sa rozbehol von, aby mohol vidieť otca s jeho tatarom. Otec s ním plieskal vo výške a vydával ohromný zvuk. Keď zobral tatar do ruky, každý zbystril, ba aj lenivý pes Dunčo sa zdvihol a začal robiť svoju robotu. Ondrík každý deň poctivo cvičil, aby bol raz taký dobrý ako jeho otec. Zrazu začul piskot a brechot. Všetci vybehli z koliby a videli ako Dunaj zápasí s obávaným vlkom – prezývaným Samotár a ovcu s krvavým hrdlom. Ondrík zakričal na Dunča: „Ty paskudník, zbabelec, ber ho!“, ale ten zbabelec sa ani nepohol. Ondríkovi vbehli do očí slzy, pretože Dunaj a Samotár stále zápasili a okolo nich bola samá krv. Ondrík pochytil otcov tatar a zapráskal ním tak ohlušujúco, že všetci ostali nemo stáť. Dunaj bol na ten zvuk zvyknutý a ani to s ním nehlo, no vlk mysliac si, že je to výstrel, vbehol do hory aj s natrhnutým kožuchom. Ten večer sa obidvaja stali hrdinami.

Hlúčiky chlapcov hrajúcich sa v dedine s obdivom rozprávali o Ondríkovi a tajne mu závideli, že oni nemali tú príležitosť, aby sa prejavila ich odvaha. Keď sa Ondrík vrátil na jeseň s ovcami domov, všetci výrastkovia ho podvedome uznali za svojho vodcu. Veď ktorý z nich by sa odvážil holými rukami zahnať vlka?

Nejeden sváčko na priedomí len uznanlivo vybral fajočku s dolománom a kútikom úst vypustil dym, keď kývajúc hlavou prechádzajúcemu Ondríkovi povedal: „Bude z teba Jánošík!“

SIHELSKÁ, N.: Malý hrdina. In: *Mladá slovenská poviedka 2023. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov*. Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2023, s. 7-8.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Vanesa HUBKOVÁ

Rodné hniezdo

„Aha, už sa liahnu," povedala mama. „Ó, tie sú ale maličké, pozrite sa na ne. Nie je to krásne, keď na svet prichádza nový život?"

To iste je. Mama Pinka, otec Arch i babička Lesana sa zvysoka naklonili nad hniezdo z machu. Uvideli, ako z najväčšieho vajíčka vykúka hlavička prvého vyliahnutého synčeka. „Ten je ale veľký, iste z neho vyrastie mohutný a obratný vták," poznamenala Lesana. „Pozrite sa, už sa liahne ďalší," zbystrila Pinka. Z vajíčka sa odlúpol malý kúsok škrupinky a von vykukla trochu krivá a trochu chudá hlava. Cez tú malú dierku sa vtáčatko nevedelo poriadne prepchať, a tak mu rodičia museli pomôcť. Skôr, ako to stihli dokončiť, si už tretie vtáča pýtalo pozornosť. Bolo najchudšie, no na prekvapenie veľmi silné a energické. Úplne samo vyliezlo zo škrupiny a pokúšalo sa chodiť. Veľmi mu to síce nešlo, ale bolo to dosť nezvyčajné u novovyliahnutých.

Rodičia priam žiarili hrdosťou a dojatím. Svoje vtáčatá milovali viac, ako je možné si to predstaviť. Babička dokonca až plakala. Taká bola šťastná. Privinula si ich so slovami: „Starý otec by bol na vás pyšný." Pinka a Arch sa nestačili čudovať, ako rýchlo ich deti rastú. Najmladší Eliot sa neraz pokúsil o útek, preto sa rozhodli, že už je čas naučiť svoje vtáčence lietať. Pre druhého vyliahnutého Simona to bolo ešte priskoro. Keď prišlo k prvým pokusom, vôbec mu to nešlo. Aj na rodičoch bolo vidno, že sú z toho nešťastní. To Simona ešte viac znepokojovalo. Zatiaľ čo jeho bratom lietanie išlo skvele, on sa len z kúta prizeral. Eliot vedel aj nejaké tie jednoduché triky: „Pozrite, už viem aj otočku," následne sa Eliot trikrát otočil a potom doplachtil k rodičom. „Len si dávaj pozor, zlatko, dobre?" úzkostlivo mu pripomenula matka.

Najstarší Leon zas vedel lietať veľmi obozretne. Zbystrel vždy, keď videl čo i len tú najmenšiu prekážku. Ani raz nespadol a do ničoho nenabúral, ani len do vysokej trávy. Otec bol naňho veľmi pyšný. Všade sa ním chválil. Mama si zas nevedela vynachváliť Eliota.

Len na Simona sa trocha zabúdalo. Mal pocit, akoby k nim nepatril. Keby len k nim, ale aj k celému rodu Piniek Lesných. Každý, koho poznal, niečím vynikal, niekam patril. V lesnej škole pre vtáčatá tiež veľmi nezapadal. No v jedno novembrové popoludnie, keď letel zo školy domov, rozhodol sa, že sa nebude vnucovať. Opustí svoj druh a stane sa niekým iným. Zriekne sa svojho pôvodu. Zabudne na svojich predkov a pôjde niekam, kde iste zapadne viac. Načo sú mu predsa tie hlúpe zvyky, znalosti a tradície ich predkov? Zmenil teda smer svojej cesty. Otočil sa a zamieril na severozápad.

Takto letel, až kým slnko neskrylo svoje lúče. Vtedy sa náhle schladilo a nebo zahalil strašidelný súmrak. Spustil sa prudký dážď. Zo severu začali padať krúpy. Simon sa nedokázal udržať vo vzduchu. Zacnelo sa mu po domove, po teplom a pohodlnom hniezde, v ktorom mohol spať, po svojich bratoch, po hrejivom a láskyplnom objatí svojej matky i po otcovom prísnom ale zároveň milujúcom pohľade. Z týchto pocitov sa však musel rýchlo spamätať a rozhodnúť sa, čo ďalej, lebo búrka neprestávala. Bola čoraz silnejšia a hrozivejšia. Vedel, že ten vietor neprekoná, a tak doletel na najbližší strom. Našťastie tam našiel hniezdo, kde ho ochotne prichýlil jeden starý vták. „Ďakujem, že ste ma prichýlili." „To je v poriadku. Tu máš, daj si kúsok, to ťa zahreje. Odkiaľ si sa tu vzal? A kde máš vlastne rodičov?"

Simon mu vyrozprával, ako a prečo sa k nemu do hniezda dostal. Starý vták sa naňho pozrel a presne vedel, čo mu má povedať: „Neviem, či si si všimol, ale ja nie som odtiaľto. Tiež som kedysi tak ako ty ušiel z domu. Vtedy som nerozumel, prečo musím vedieť všetky tie veci, ktoré ma moji rodičia učili. Veľmi ma unavovalo sa neustále len učiť niečomu novému a podriaďovať sa všetkým ostatným. Mal som pocit, že na zábavu sa zabúdalo. Nikto si neužíval prítomnosť. Najprv boli povinnosti a na všetko ostatné už potom neostal čas a ani energia. No a tak som si ako ty povedal, že tam, kam prídem, to bude inak. Vidíš, ako som dopadol? Prebehlo už veľa času a stále som tu pre ostatných len zvláštny cudzinec, ktorého sa každý bojí a radšej sa s ním nezhovára. Váž si svoj pôvod, lebo ty si súčasťou svojho rodu."

Simon pochopil, čo mu ten starý čudný vták chce povedať. Keď nastal koniec búrky, vrátil sa späť domov a rozhodol sa, že sa nebude vzpierať svojmu pôvodu. Samozrejme, keď prišiel domov, rodičia sa naňho nahnevali. Vyčítali mu, ako mohol len tak utiecť z domu: „Vysvetlíš nám, prosím, prečo si ušiel? Nezišlo ti na um, že sa o teba budeme báť? Nevieš si ani len predstaviť, čo sme prežívali."

Simon však dodržal, čo si sľúbil a previnilým hlasom rodičom vysvetlil, že sa cítil byť odstrčený a neprijatý. Rodičia pochopili Simonove pocity a uvedomili si, že aj oni možno pochybili. Začali si teda všímať, ako rozdeľujú pozornosť medzi svoje deti.

Hubková, V.: Rodné hniezdo. In: *Mladá slovenská poviedka 2025. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov*. Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2025, s. 14-15.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

Tlačová konferencia v SI Varšava

pred blížiacou sa letnou turistickou sezónou

V priestoroch Slovenského inštitútu vo Varšave sa 10. apríla 2026 uskutočnila tlačová konferencia, venovaná blížiacej sa letnej turistickej sezóne na Slovensku. Riaditeľ SI Varšava Milan Novotný v úvodnom príhovore privítal zástupcov poľských médií a cestovných kancelárií na symbolickej ,,slovenskej pôde" uprostred poľského hlavného mesta, vyslovil nádej, že čo najviac z nich, ako aj z ich čitateľov/klientov už v najbližších mesiacoch navštívi Slovenskú republiku aj ,,reálne" a v stručnosti predstavil poslanie a ťažiskové aktivity inštitútu. Zahraničný zástupca Slovakia Travel v Poľsku Martin Pavlík následne prezentoval najvýznamnejšie slovenské letné turistické lokality a spolu so zástupcami viacerých oblastných organizácií cestovného ruchu predstavil jednotlivé regióny, vrátane tohtoročných top-turistických atrakcií. Po premietnutí aktuálnych reklamných spotov o Slovensku nasledovali odpovede na otázky zástupcov poľských médií a cestovných kancelárií. Na záver sa v rámci turistického workshopu uskutočnili viaceré individuálne rozhovory predstaviteľov poľských cestovných kancelárií s prítomnými zástupcami slovenského cestovného ruchu. Prezentačné podujatie v hlavnom meste Poľskej republiky zorganizovalo Zahraničné zastúpenie Slovakia Travel v Poľsku v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave. (Ľudmila Miller)

Prezentácia výstavy výberu z tvorby

akad. maliara Vladimíra Petríka

V galérii Slovenského inštitútu vo Varšave sa 23. apríla 2026 uskutočnila vernisáž výstavy výberu z tvorby výtvarníka Vladimíra Petríka pod názvom ,,Projekcia". Absolvent Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave (monumentálna maľba u prof. Roberta Dúbravca a prof. Františka Gajdoša) sa v súčasnosti venuje maľbe, grafike a knižným ilustráciám. V roku 2023 získal Cenu Spolku výtvarníkov Slovenska. Má za sebou množstvo samostatných i kolektívnych výstav doma i v zahraničí – napr. v Rakúsku, Maďarsku, Francúzsku, Taliansku, Rusku, Izraeli i Japonsku. Tvorbu V. Petríka si návštevníci Slovenského inštitútu vo Varšave budú môcť prezrieť do polovice mája tohto roku. (Ľudmila Miller)

Prezentácia výstavy „THIS IS SLOVAKIA"

v priestoroch Varšavskej univerzity

V priestoroch Inštitútu západnej a južnej slavistiky (IZJS) Varšavskej univerzity sa v utorok 28. apríla 2026 uskutočnila vernisáž výstavy ,,THIS IS SLOVAKIA". Veľkoplošné fotografie, predstavujúce Slovensko ako štát s bohatým kultúrno-historickým dedičstvom, umením, prírodnými krásami, lákavými turistickými destináciami, či medzinárodne úspešnými vedcami a športovcami, sú príťažlivou symbolickou pozvánkou na jeho návštevu. Slovenský inštitút vo Varšave, v rámci dlhodobej spolupráce s IZJS (zabezpečuje študentom Varšavskej univerzity výučbu slovenčiny, češtiny i ďalších slovanských jazykov), prezentuje v príslušných priestoroch univerzity striedavo (v trvaní približne jeden mesiac v danom polroku) výstavy, približujúce slovenskú kultúru a históriu, resp. prírodné krásy a kultúrno-historické pamiatky Slovenska. Prezentáciu aktuálnej výstavy zabezpečil SI Varšava v spolupráci s lektorátom slovenského jazyka na Varšavskej univerzite. (Monika Kalinowska)

eprasa.pl 7bbd688cfd

Zápisník včelára – máj

autor | Inga Majeriková

Máj je pre každého včelára najdôležitejším mesiacom v roku. Je to čas, kedy krajina rozvonia kvitnúcimi sadmi a žltými repkovými poľami a v úľoch to doslova kypí životom. Včelár však na rozdiel od romantického pozorovateľa, má na včelnici práce vyše hlavy. Práve teraz sa totiž rozhoduje, koľko medu sa tento rok vytočí a či sa mu podarí udržať svoje včely v úli, aby v súlade so svojím prírodným pudom neuleteli (nevyrojili sa) do neznáma.

Tvorba odložencov

Jednou z májových priorít je teda rozširovanie úľového priestoru. Keďže matka kladie tisíce vajíčok denne a včely nosia kvantá nektáru z kvitnúcich sadov či repky, včelár musí včas pridať medníky a vložiť nové medzistienky na vystavanie. Ak by včely pocítili nedostatok priestoru, okamžite by v úli zavládla rojová nálada. Práve tlmenie pudu rojenia je ďalšou kľúčovou činnosťou. Včelár musí približne každých desať dní vykonávať dôsledné prehliadky a kontrolovať, či si včely nezačali stavať materské bunky, takzvané matečníky. Ak je včelstvo príliš silné a hrozí jeho rozdelenie a vyrojenie, včelár zasiahne vytvorením odloženca. Tým, že odoberie časť plástov a mladých včiel do nového úľa, vytvorí novú rodinu, oslabí rojový pud tej pôvodnej a zároveň si takto rozšíri stavy svojich včelstiev. Máj je taktiež obdobím, kedy sa včelári začínajú venovať chovu mladých matiek, pretože príroda ponúka dostatok kvalitnej potravy a ideálne teploty. Koncom mesiaca potom prichádza najočakávanejšia chvíľa – prvé vytáčanie medu. Ak bolo priaznivé počasie, včelár vytočí plné plásty jarného kvetového medu. Popri tejto sladkej odmene však nesmie zabúdať ani na hygienu, zabezpečenie stáleho zdroja čistej vody v napájadlách a priebežné sledovanie zdravotného stavu plodu, aby včelstvá zostali v kondícii aj na nadchádzajúce letné znášky.

Vytvorením novej rodiny, takzvaného odloženca, včelár v podstate usmerňuje prirodzený život v úli. Celé kúzlo spočíva v tom, že musí najprv nájsť a nechať pôvodnú matku v jej domovskom úli. Tým, že jej odoberie časť včiel a plodu, včelstvo nadobudne pocit, že už má opäť dosť miesta. Prejde ho chuť na rojenie a namiesto plánovania úteku sa včely vrátia k zbieraniu nektáru. Do nového úľa musí včelár vybrať také plásty, v ktorých sa včielky už začínajú liahnuť. Tieto mladé včely sú pre štart novej rodiny kľúčové, pretože majú najviac sily starať sa o novú kráľovnú aj o kŕmenie ďalšieho potomstva. Je to fascinujúci proces omladenia celého včelstva. Nový domov však treba na začiatku postrážiť. Keďže je mladá rodina najprv slabšia, je nutné zúžiť jej vchod do úľa len na malú štrbinu. Ľahšie sa takto uchránia zásoby medu pred osami alebo silnejšími včelami z okolia, ktoré by ich mohli chcieť vyrabovať. Dobrou radou je aj malý trik s vodou. Keďže mladé včely zo začiatku nelietajú von, je možné vstrieknuť im trocha čistej vody priamo do prázdnych buniek v pláste. Ušetrí sa im tým práca a pomôže im to v prvých dňoch prežiť.

Pozor na pesticídy!

Intenzívne kvitnutie repky olejnej a ovocných stromov v mesiaci máj, ktoré je pre včely lákadlom, ich v posledných rokoch čoraz viac ohrozuje, nakoľko poľnohospodári často využívajú na ochranu proti škodcom pesticídy. Medzi najnebezpečnejšie patria neonikotínoidy, ktoré majú vplyv na nervový systém včiel, pričom môžu spôsobiť aj ich paralýzu či smrť. Zároveň im narušujú navigačné schopnosti a niektoré včely nie sú schopné vrátiť sa do úľa. Postreky by sa mali zásadne vykonávať až po západe slnka, keď sú včely v úli. Nemali by byť aplikované na kvitnúce plodiny, stromy alebo burinu (napríklad púpavu či ďatelinu). Kvitnúca burina v záhrade či v sade by mala byť pred postrekom pokosená, aby včely nelákala. Ideálne však je ponechať na včelnici nepokosený kútik, kde v máji kvitnú hlavne púpavy, sedmokrásky a ďatelina. Predovšetkým púpavy v tomto období predstavujú pre obyvateľky úľa najdôležitejší zdroj nektáru a peľu. ■

Viete, že...

v Národnom parku Poloniny, v katastri obce Zboj, na turistickom chodníku na Jarabú skalu sa nachádza včelín a 7-metrová socha Medovej baby, ktorú v roku 2002 vyhotovil sochár Marek Žitňan na pamiatku včelárky Žofie Maťašovskej? Tá sa za svojím slovenským manželom do Polonín prisťahovala z poľského mesta Przemyśl v roku 1928. Svoj život zasvätila včelárstvu. Obhospodarovala približne 80 úľov. Kvalitný horský med z jej včelnice bol známy nielen v blízkom okolí. Kupovali ho od nej aj pernikárne v Pardubiciach či čokoládovne v nemeckom Kolíne a Prahe.

Socha Medovej baby (zdroj: Jana Otriová)

Včelín Medovej baby (zdroj: Jana Otriová)

eprasa.pl 7bbd6386fd

Blahoželáme

Dožitie sa 100 rokov je vzácny dar
a svedectvo o obdivuhodnom živote.
Prajeme Vám k tomuto nádhernému jubileu
pevné zdravie, veľa pokoja, radosti zo svojich blízkych,
božie požehnanie nech sprevádza každý Váš krok
a nech je každý ďalší deň naplnený úsmevom.
Všetko najlepšie!

Významné životné jubileum 100 rokov oslávila v máji najstaršia krajanka **Helena Kania z Repísk Bryjovho Potoka Pavlíkov,** dlhoročná verná čitateľka nášho časopisu**,** ktorej gratuláciu zasiela MS SSP v Repiskach Bryjovom Potoku.

***

Koľko krásnych chvíľ už zostalo za Vami –
no všetky žijú v spomienkach.
A veríme, že ďalšie ešte len prídu.
Prajeme Vám pokojné dni, pevné zdravie,
Božie požehnanie, veľa síl a dobrú náladu.
Nech Vás blízki obklopujú láskou
a starostlivosťou a smútok sa Vám vyhýba.

Tento verš zasielajú krajanke **Kataríne Molitorisovej z Kacvína**, ktorá 25. apríla oslávila 93. narodeniny synovia s manželkami, dcéry s manželmi, vnuci, pravnuci i ostatná rodina.

***

Milí mama a otec,
v pokojnom, tichom žitia prúde
ďalší rad rokov nech Vám rastie
a každý deň nech sviatkom bude,
prinesie radosť, lásku, šťastie.
Zdvihnime teda hore čaše,
nech sladkým cvengom za nás
vravia a s nimi spolu srdcia naše
nech Vám dá Pán Boh veľa zdravia!

Narodeninový vinš zasielajú krajanom **Anne a Emilovi Cervasovcom z Novej Belej**, ktorí oslávili významné životné jubilea - Anna 1. mája 69 rokov a Emil 3. mája 75 rokov - deti s rodinami.

***

Manželstvo je ako dobrodružstvo,
plné nepoznaných ciest.
Vaša spoločná cesta trvá 65 rokov
a je naplnená láskou,
vzájomnou úctou a porozumením.
Do ďalších rokov Vám prajeme,
by ste s nami ešte dlhé roky boli
v zdraví a radosťou napĺňali dom.

Gratuláciu k 65. výročiu sobáša zasiela manželom **Helene a Františkovi Bizubovcom z Krempách**, ktorí nedávno oslávili kamennú svadbu celá rodina.

***

Milí zlatí jubilanti,
už je to 50 rokov, keď ste si prstienky z lásky dali,
úctu a vernosť si sľubovali.
Manželský sľub ste späť
nevzali. Ste ako dva stromy,
čo sa zrástli spolu a vytvorili
mohutný a silný kmeň.
My sme Vám nesmierne vďační,
že sa o ten kmeň môžeme oprieť
a čerpať z neho lásku a energiu.
Nech sú Vaše ďalšie spoločné dni
zdravím, šťastím, láskou
a vzájomnou úctou.

Gratuláciu zasiela manželom jubilantom krajanom **Monike a Františkovi Kapolkovcom z Nedece,** ktorí nedávno oslávili zlatú svadbu, dcéra Renata s rodinou a pripája sa aj MS SSP v Nedeci.

***

Tíško a po špičkách čarovnou bránou
vchádzate za šťastím,
kde na Vás oboch čaká raj.
Láska je krehká, zraniteľná,
nemá rada hádky.
Aj tak je život zložitý a krátky.
Preto sa snažte,
nech je všetko vždy len naj.

Blahoprianie k uzavretiu sobáša zasielajú mladomanželom **Dominike Bednarčíkovej z Novej Belej a Michaelovi Dlugošovi z Mníška nad Popradom**, ktorí si povedali svoje áno 2. mája 2026 v novobelianskom kostole sv. Kataríny, kamarátky Mária, Terézia a Janka.

***

Sedemdesiat rokov je kniha plná viet,
v každej je múdrosť, skúsenosť i cit.
Život Ti písal kapitoly pravdivé,
plné práce, lásky a chvíľ poctivé.
Nech zdravie stojí pevne pri Tvojom boku,
nech radosť máš v každom ďalšom kroku.
Pokoj v srdci, úsmev na tvári,
nech Ti každý nový deň krásu prináša.

Narodeninový vinš zasiela krajanovi **Vojtechovi Chovancovi z Jurgova**, ktorý oslávil životné jubileum 70 rokov, rodina.

***

Veľa šťastia, veľa zdravia,
veľa lásky zasielame
***Miłoszovi Bizubovi z Čiernej Hory**,*
ktorý 10. mája oslávil 5 rokov!
Prajeme Ti úsmev v tvári, zdravie,
zažívaj krásne dobrodružstvá
každý deň.
Nech sa Ti napĺňajú sny
a svet je pestrofarebný,
hravý a prijateľný.

Zo srdca prajú rodičia a starí rodičia.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Milá manželka a mama, šesťdesiat sviec dnes svetlo
dáva, každá z nich jeden príbeh rozpráva.
O sile, trpezlivosti a viere, že dobro má vždy miesto
v tomto svete. Nech dni, čo prídu, sú pokojné a jasné,
nech všetko v živote znie harmonicky a krásne.
Zdravie nech slúži, šťastie nech hreje,
nech sa Ti v živote ešte veľa toho splní.

Blahoprianie k narodeninám zasiela krajanke **Małgorzate Święty z Nedece**, ktorá 22. februára oslávila 60. narodeniny, manžel, deti a súbor Niedziyckie Zazraki.

***

Milá mama, oslávenkyňa naša,
sedemdesiatpäť rokov ticho rozpráva
o ceste, ktorú si čestne prešla.
O práci, láske, viere, sile i pokore,
ktoré zanechali stopu v každom z nás.
Nech Ťa zdravie sprevádza každý deň,
nech pokoj v srdci ostáva
verným priateľom.
Radosť nech máš v maličkostiach
všedných a úsmev nech Ťa sprevádza
vo chvíľach každodenných i slávnostných.

Narodeninový vinš zasiela krajanke **Anne Mošovej z Novej Belej**, ktorá 30. mája oslávi významné životné jubileum 75. narodeniny, manžel, deti s rodinami, sestry s rodinami a ostatná rodina.

***

K tvojim 10. narodeninám Ti prajeme,
aby sa Ti splnili všetky priania,
ktoré si zaželáš pri sfúknutí sviečok.
Nech sa Ti darí v škole,
máš verných kamarátov,
veľa radosti, smiechu
a energie na všetko, čo máš rád.

Blahoželanie k narodeninám zasielajú **Erykovi Klukošovskému z Novej Belej**, ktorý 1. mája oslávil 10 rokov, starí rodičia, súrodenci, krstní rodičia a ostatná rodina.

***

Čas mladosť odniesol, ale nie srdce,
všetci dnes na Teba myslíme vrúcne.
Chceme Ti popriať radosť a šťastie
do mnohých ďalších rokov,
chceme Ti popriať zdravie
a radosť a čas – nech ide krokom.

Narodeninový vinš zasiela krajanke **Emílii Kovalčíkovej z Krempách**, ktorá 25. mája oslávila významné životné jubileum 75 rokov, manžel, deti s rodinami a ostatná rodina.

***

Dnes si opäť o rok staršia, teší sa s Tebou
celý dom. Prajeme Ti veľa lásky,
aby si bola šťastná v ňom.

Blahoprianie k narodeninám zasielajú slečinke **Žofii Kačmarčíkovej z Krempách**, ktorá v máji oslávila 5. narodeniny, starí rodičia a ostatná rodina.

***

Dnes už prvý rôčik máš,
s úsmevom sa na svet dívaš.
Tvoje kroky malé, isté,
sú už pre nás chvíle čisté.
Nech zdravie a šťastie s Tebou kráča,
láska a zdravie je vždy pri Tebe.

Narodeninový vinš zasielajú slečinke **Liliane Węglarz**, žijúcej v **Nemecku**, ktorá 20. mája oslávi prvý rôčik života, babka, dedko, krstný otec Dávid a celá rodina Galovičová z Kacvína.

***

Dnes máš šestnásť, krásny vek,
otvára sa nový svet.
Nech sú Tvoje dni len jasné,
šťastie s Tebou stále rastie.

Blahoprianie zasielajú slečne **Edytke Jędrzejczykovej** z Krakova, ktorá 20. mája oslávi 16. narodeniny, starí rodičia a ostatná rodina.

***

Veľa ďalších rokov,
veľa šťastných krokov,
veľa dobrých vecí
želáme Ti všetci.

Narodeninový vinš zasielajú krajanovi **Krištofovi Surmovi z Krempách**, ktorý oslávil 30 rokov života, kamarátky a kamaráti.

***

Nech máš život ako sen,
užívaj si každý deň.
Od starostí žiadne vrásky,
v každej chvíli veľa lásky.

Blahoželanie zasielajú krajanovi **Tomášovi Švecovi z Krempách**, ktorý oslávil 30. narodeniny, kamarátky a kamaráti.

eprasa.pl 7bbd688cfd

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 20. februára 2026 zomrel v Nedeci vo veku 62 rokov krajan

FRANTIŠEK TATKA

Zosnulý bol čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás dobrý človek, ujo, krstný otec a známy. Nech odpočíva v pokoji!

Dňa 29. januára 2026 zomrela v Nedeci vo veku 89 rokov krajanka

GENOVÉVA NOVAK

Zosnulá bola čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás starostlivá matka, svokra, babička, prababička, teta, sestra a známa. Nech odpočíva v pokoji!

Dňa 3. februára 2026 zomrel v Nedeci vo veku 89 rokov krajan

ANDREJ KAPOLKA

Zosnulý bol dlhoročným čitateľom časopisu Život. Bol šesťdesiat rokov členom dobrovoľného hasičského zboru, v súčasnosti už v zálohe. Odišiel od nás starostlivý otec, svokor, dedo, pradedo, prapradedo a známy. Nech odpočíva v pokoji!

Dňa 16. januára 2026 zomrel v Nedeci vo veku 86 rokov krajan

FRANTIŠEK NOVAK

Zosnulý bol dlhoročným čitateľom časopisu Život. Dlhé roky pracoval na Slovensku ako elektrikár. Odišiel od nás starostlivý manžel, otec, dedo, ujo a brat. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Nedeci

Dňa 18. apríla 2026 zomrela v Novej belej vo veku 65 rokov krajanka

MÁRIA CERWAS

rodená Krawczyk

Zosnulá bola čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás starostlivá manželka, matka, dcéra, sestra, švagriná, teta a známa. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Novej Belej

Dňa 19. apríla 2026 zomrela v Brezne vo veku 84 rokov krajanka

ANNA DUNAJSKÁ

rodená Lopušniaková

Zosnulá žila v Brezne na Slovensku. Bola rodáčkou z Krempách a vždy sa živo zaujímala o svoje rodisko a dianie v ňom. Odišla starostlivá, srdečná a dobrá žena, ktorá zanechala hlbokú stopu v srdciach svojich blízkych a známych. Česť jej pamiatke!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Krempachoch

Dňa 1. mája 2026 zomrela vo Fridmane vo veku 84 rokov krajanka

ANNA ŽOLONDEKOVÁ

rodená Galiková

Zosnulá bola dlhoročnou čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás starostlivá matka, babička a známa. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP vo Fridmane

Slovenské sv. omše v nedeľu a sviatky na Spiši a Orave

Nová Belá - farnosť sv. Kataríny Alexandrijskej o 11.00 hod.
Krempachy - farnosť sv. Martina o 10.30 hod.
Nedeca - farnosť sv. Bartolomeja o 7.30 hod.
Kacvín - farnosť Všetkých Svätých o 9.15 hod.
Jurgov - farnosť sv. Sebastiána o 11.00 hod.
Vyšné Lapše - farnosť sv. Petra a Pavla o 7.00 hod.
Jablonka - farnosť Premenenia Pána o 16.00 hod.
Spišská Stará Ves - farnosť Nanebovzatia Panny Márie o 8.00 a 11.00 hod.
Veľká Franková - farnosť sv. Mikuláša o 9.30 hod. a filiálka Malá Franková o 8.00 hod.
Ždiar - farnosť Navštívenia Panny Márie o 7.45 hod. a 9.30 hod., filiálka Tatranská Javorina - kostolík sv. Anny o 11.00 hod.
Trstená - farnosť sv. Martina o 7.00, 8.30 a 10.30 hod.
Bobrov - farnosť sv. Jakuba o 8.00 a 10.30 hod.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Pracovné stretnutia v Krakove

V priebehu druhej polovice apríla sa v sídle Spolku Slovákov v Poľsku v Krakove uskutočnili dva pracovné stretnutia zamerané na podporu slovenskej národnostnej menšiny a rozvoj slovensko-poľskej spolupráce.

Dňa 22. apríla rokoval generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris so splnomocnencom Malopoľského vojvodu pre národnostné a etnické menšiny Tomaszom Ocetkiewiczom. Diskusia sa zamerala na aktuálne otázky slovenskej národnostnej menšiny v regióne, podporu jej kultúrnych a vzdelávacích aktivít i možnosti ďalšej spolupráce s inštitúciami verejnej správy.

O týždeň neskôr centrálu Spolku navštívil tajomník honorárneho konzula v Zakopanom Wiesława Wojasa, Jacek Sowa. S generálnym tajomníkom Ľudomírom Molitorisom diskutovali o možnostiach ďalšej spolupráce, podpore kultúrnych aktivít, slovensko-poľských projektoch a pripravovaných podujatiach.

Poďakovanie

Vyjadrujeme poďakovanie Národnému literárnemu centru z Bratislavy za slovenské knihy ponúknuté do našich súťaží, ktoré boli dodané pre našich súťažiacich. Redakcií Slniečko ďakujeme za zaslanú remitendu časopisov odovzdaných žiakom navštevujúcim vyučovanie slovenského jazyka na základných školách na Spiši a Orave. Za sprostredkovanie týchto darov vďaka patrí riaditeľovi Slovenského inštitútu vo Varšave Milanovi Novotnému.

Redakcia Život

Stowarzyszenie Krzewienia Sportu, Turystyki i Kultury „Kolejarz”

vyhlasuje poľsko-česko-slovenskú

FOTOGRAFICKÚ SÚŤAŽ

s názvom

„ŽELEZNICE PREKONÁVAJÚ HRANICE – ÚZKOROZCHODNÉ ŽELEZNICE V CESTOVNOM RUCHU ČIECH, POĽSKA A SLOVENSKA”

ktorej cieľom je priblíženie, propagácia a prezentácia regiónov spojených s využitím v regionálnom cestovnom ruchu úzkorozchodných železníc prostredníctvom fotografie, ako aj zdokumentovanie pamiatkových miest a zachovanie ich skutočného stavu na fotografii a súčasne inšpirovanie účastníkov k tvorivému hľadaniu, skúmaniu priestorov ohrozených degradáciou a zachovanie týchto miest. Súťaž je tiež príležitosťou obrátiť pozornosť na problém obnovy pamiatok železničnej infraštruktúry a spojeného s nimi okolia. Je potrebné zdôrazniť, že s každým takýmto miestom sa spájajú osudy ľudí, formovanie generácií a pocitu identity.

Súťaž sa koná
od 16. mája 2025 do 31. júla 2026.

Viac informácií nájdete na:
www.kolejarz.org

Informácie v jednotlivých jazykoch poskytujú:
v poľskom jazyku: +48 608 082 808
e-mail: **a.walczyk@kolejarz.org**
v slovenskom jazyku: +48 502 280 488
e-mail: **zivot@tsp.org.pl**
v českom jazyku: +48 608 293 382
e-mail: **bojanowska@czechcentres.cz**
+48 22 56 03 782
e-mail: **fotoarchiwum@muzeumsportu.waw.pl**

Pozývame do súťaže!

eprasa.pl 7bbd688cfd

Milé deti, nakreslíte nám svoju mamičku. Svoje kresby nám pošlite do redakcie a jedného z vás odmeníme peknou slovenskou knihou. V máji sme odmenili Aniu Długu.

Štefan Moravčík

Všetky mamy tohto sveta

Všetky mamy tohto sveta,
majú rady svoje dieťa,
každá robí každý deň
všetko preňho, preňho len.
Iba v tom je sila lásky,
čo ženie svet velikánsky
a drží ho pokope,
len čo srdce zaklope.

L. Dočolomanská

Tebe, mamička

Za tvoju nehu, mamička, za tvoju veľkú lásku,
za starosť, bozky na líčka, za každú pribudnutú vrásku
na tvojej tvári, na dlaniach, čo zrobené sú celé
nech táto kytička tlmočí vďaky tisíceré.

Janka N.

Ako sa začali stavať máje

Katka sa ráno zobudila a pri pohľade z okna zistila, že na záhrade nie je všetko tak, ako bolo, keď išla spať. Na záhrade stál veľký strom, na ktorom boli priviazané stužky. Hneď sa rozbehla za babkou zistiť, čo sa stalo, pretože rodičia odišli ešte včera na návštevu k tete. „Babka, babka, videla si to?“ Babka sa zasmiala: „Ak myslíš ten postavený máj, tak áno, videla som ho. Musím povedať, že je veľmi pekný a Tomáš si dal na ňom veľmi záležať.“ Katka nechápala. Tomáš bol frajer jej sestry Moniky. Čo s tým má ale spoločné? „Joj! A ty nepoznáš stavanie májov? Predsa vždy v máji postavia na námestí máj.“ Katka pokrčila plecami: „Na námestí možno, ale nikdy sme ho nemali postavený pred domom. Čo to znamená?“

Babka to Katke vysvetlila: „Keď chlapec postaví dievčaťu máj, znamená to, že ju má rád a že si ju chce zobrať za ženu.“ Katka sa začudovala: „To je ale zvláštna tradícia. Veď stačí, aby jej to normálne povedal. Načo sa musí zakrádať po nociach a stavať v záhrade stromisko!” Babka mykla plecom: „Nuž to je taká tradícia. A vieš ako vznikla?“ Katka nevedela. A tak babka navarila čaj, natrela chlieb s lekvárom a začala rozprávať: „Kde bolo, tam bolo, bolo to vraj veľmi dávno, žila raz jedna Anička, krásne, múdre a pracovité dievča. Do tohto dievčaťa boli zaľúbení snáď všetci chlapci v okolí, no ona mala oči len pre svojho Jožka.

Anička však mala otca, ktorý nechcel, aby sa zaľúbenci mali radi. Povedal Jožkovi, že mu Aničku dá, len ak odíde do služby, zarobí veľa peňazí a kúpi Aničke gazdovstvo, na ktorom budú žiť. Jožko súhlasil. Aby však dal všetkým najavo, že Anička je jeho dievča, že ju má rád a že si ju vezme za ženu, postavil jej pred odchodom pred dom vysoký strom ozdobený pestrofarebnými stužkami. Bolo ho vidieť už z diaľky a všetci vedeli, že ho tam postavil Jožko, ktorý si Aničku čoskoro zoberie za ženu. A to všetko sa stalo práve na prvého mája. Podobne to urobili aj jeho kamaráti, ostatní drevorubači. Postavili svojim frajerkám pred domami máje.“ Katka ani nedýchala. „A čo, prišiel ten Jožko? Bola svadba?“ Babička sa usmiala. „Veru áno. Do roka a do dňa, presne prvého mája ďalšieho roku prišiel Jožko a vzal si Aničku za ženu. A odvtedy sa to takto robí. Ak má chlapec dievča rád, postaví jej máj, aby o tom všetci vedeli. Dnes je to však už iné. Dnes sa postaví v meste, alebo na dedine jeden máj pre všetky dievčatá. Tvoja sestra má ti veru šťastie, že sa jej stala takáto vec. Veru aj mne raz tvoj dedko postavil máj, to už bolo ale veľmi dávno…“ Vtom do izby vošla Monika, Katkina sestra. Katka vyskočila zo stoličky a začala vyskakovať. „Bude svadba! Bude svadba!“ A Monika sa jej zasmiala a poťukala si po čele. Máj na záhrade ale ešte nevidela. (Zdroj: www.rozpravkozem.sk)

Ilustrácie: KJ & EJ

eprasa.pl 7bbd688cfd

ZRADNÉ SLOVÁ

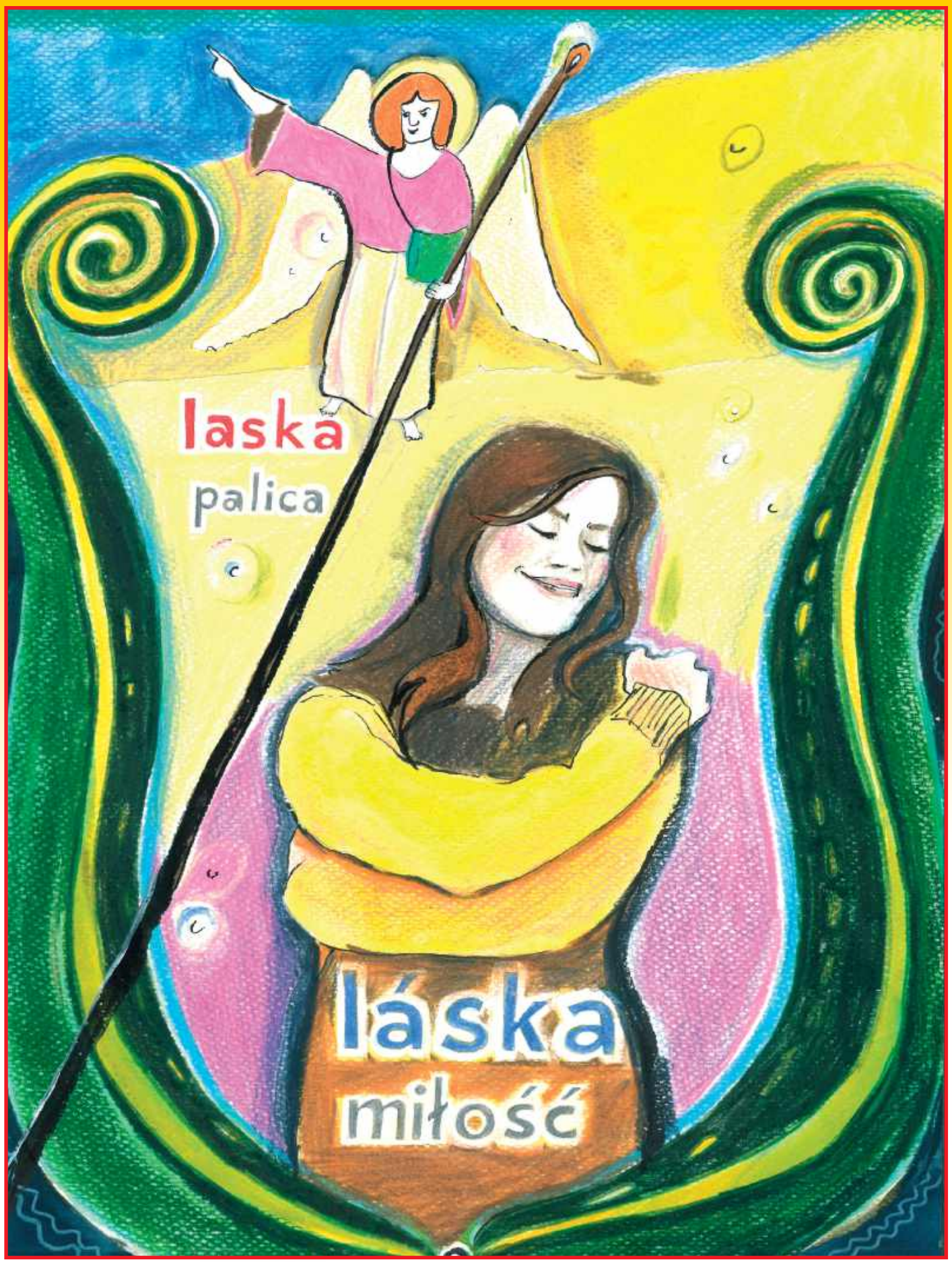

Ilustrácie E.

eprasa.pl 7bbd688cfd

JEEP AVENGER 4xe

Na trhu sú mnohé autá, ktoré ponúkajú pohon na obidve nápravy. Pozrime sa dnes na Jeep Avenger 4xe, čo ponuka zákazníkovi.

Foto: zdroj internet

Tento automobil vo verzií 4xe má dlhšie pružiny, vďaka čomu sa zvýšila svetlá výška auta z 200 na 210 mm a zároveň sa zlepšili nájazdové uhly. Auto získalo vyššie umiestnené a lepšie chránené hmlovky. Oba nárazníky majú technológiu mould-in colour material, ktorá čiastočne maskuje prípadné škrabance. Pod motorom je pevný oceľový šusplech, auto jazdí na 17-palcových kolesách s M+S pneumatikami. Navyše Avenger 4xe má multilink, ktorý podporuje lepšie jazdné vlastnosti na ceste a väčšie zdvihy zadných kolies v teréne. Okrem štandardných režimov Snow, Auto a Sport má verzia 4xe aj štvrtý program Sand/Mud. O pohon sa stará 1,2-litrový benzínový turbomotor so 48-voltovou mild-hybridnou technikou, ktorý cez 6-stupňovú dvojspojkovú prevodovku poháňa predné kolesá v spojení s elektromotorom, ktorý poháňa zadné kolesá. Na prednú nápravu smeruje 107 kW (145 k), na zadnú 21 kW (29 k), resp. 88 Nm, no vzhľadom na redukčný prevod 22,7:1 dostanú zadné kolesá krútiaci moment takmer 2 000 Nm. V režimoch Snow a Sand/Mud má Jeep do rýchlosti 30 km/h permanentný pohon všetkých štyroch kolies s rozdelením hnacej sily na nápravy v pomere 50:50 a potom do rýchlosti 90 km/h inteligentný pohon 4×4 „smart AWD on demand“. Podvozok je výborne vyvážený z hľadiska tuhosti. Preplňovaný zážihový R3/12V + MHEV, zdvihový objem valcov 1 199 cm^3, max. výkon 100 kW (136 k) pri 5 500 ot.min -1, max. krútiaci moment 230 Nm pri 1 750 ot. min -1. Predný elektromotor: max. výkon 21 kW (29 k), max. krútiaci moment 55 Nm. Zadný elektromotor: max. výkon 21 kW (29 k), max. krútiaci moment 88 Nm. Max. kombinovaný výkon 107 kW (145 k), max. kombinovaný krútiaci moment n. u. Emisie CO_2 109 – 131 g/km. ■

Zuzka varí: z kuchyne starej matere

ZEMIAKOVÉ ŠÚĽANCE S KÝSLOU KAPUSTOU

Ingrediencie:
Šúľance
500 g varené zemiaky
200 g polohrubá múka
1 štipka soľ
2 ks žĺtok
Kapusta
1 PL bravčová masť
1 ks veľká cibuľa
300 g kyslá kapusta
1 KL rasca

Ilustračné foto: Internet

Pracovný postup: Na dusenú kapustu zahrejeme na panvici masť, pridáme nadrobno nasekanú cibuľu a nakrájanú, scedenú kyslú kapustu. Pridáme rascu, orestujeme cca 5 minút, podlejeme trochou vody a zakrytú dusíme cca 30 minút. Podľa potreby podlievame.

Na šúľance uvaríme zemiaky v šupke, scedíme, necháme vychladnúť, očistíme a prelisujeme alebo postrúhame na jemnom strúhadle. K zemiakom pridáme múku, štedrú štipku soli a žĺtky a vypracujeme pevné cesto. Cesto rozdelíme na tri časti, z každej vyvaľkáme tenký valček a ten nakrájame na asi 4 cm dlhé kúsky. Tie ešte môžeme (nemusíme) vygúľať v dlaniach do tvaru šúľancov. Šúľance vložíme do vriacej osolenej vody a varíme cca 5 minút, potom ako vyplávajú na povrch. Dobrú chuť! ■

eprasa.pl 7bbd688cfd

FUTBAL

Oblastná trieda

Futbalisti **Babia Góra Lipnica Wielka** začali jarnú časť vo veľkom štýle a zatiaľ v nej ešte neokúsili chuť prehry. Po prvom víťazstve nad *Gorce Kamienica*, si poradili aj na ihrisku *Zalesianka Zalesie*, ktorú zdolali presvedčivo 2:5. Základ víťazstva položili už v prvom polčase tromi presnými zásahmi Michałczaka, Rusnaka a Stołowského, ku ktorým v druhej polovici hry pridali ďalšie dva góly Skawski a Zubrzycki. V nasledujúcom zápase si poradili na domácej pôde s *KS Wierchy Rabka-Zdrój* 3:1, keď presne do súperovej brány trafili Skawski, Silveira a Łątka. Prvý menovaný následne exceloval aj v domácom zápase proti *AKS Ujanowice*, v ktorom zaznamenal hetrik, ku ktorému ďalší gól pridal ešte Tokarz a Lipničania vyhrali presvedčivo 4:0. V prvom májovom dueli potom nastúpili na ihrisku *LKS Jodłownik*, odkiaľ sa opätovne vrátili s výhrou 1:3. O presné zásahy sa postarali Kusper, Skawski a Stołowski. Lipničanom momentálne patrí 5. miesto.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	NKP Podhale Nowy Targ II	20	15	4	1	49
2.	Harnaś Tymbark	21	12	6	3	42
3.	Lubań Maniowy-Zapora Klusz-kowce II	20	12	5	3	41
4.	**Orawa Jabłonka**	**21**	**11**	**6**	**4**	**39**
5.	**Babia Góra Lipnica Wielka**	**20**	**11**	**3**	**6**	**36**
6.	KS Zakopane	20	11	2	7	35
7.	Lubań Tylmanowa	21	9	5	7	32
8.	Huragan Waksmund	20	8	6	6	30
9.	LKS Orkan Raba Wyżna	21	8	2	11	26
10.	LKS Jodłownik	21	8	2	11	26
11.	AKS Ujanowice	21	6	5	10	23
12.	KS Wierchy Rabka-Zdrój	20	7	1	12	22
13.	LKS Wiatr Ludźmierz	21	5	1	15	16
14.	Zalesianka Zalesie	20	4	1	15	13
15.	Gorce Kamienica	21	2	1	18	7

Chuť prehry rovnako neokúsili ani futbalisti **Orawy Jabłonka**. Dramatický zápas odohrali na domácom ihrisku s *Lubań Tylmanowa*, keď v prvom polčase vyrovnal Szymusiak a následne víťazstvo 2:1 Oravcom zabezpečil v nastavenom čase Zahora. Rovnakým tesným rozdielom zdolali Jablončania aj *LKS Orkan Raba Wyżna*. Tentokrát hrdina z predchádzajúceho duelu Zahora skóre otváral, pričom v druhej polovici hry presne trafil ešte Kudzia. Keďže súper dokázal odpovedať len jedným gólom, Oravci zaznamenali ďalšie tesné víťazstvo 2:1. V poslednom aprílovom zápase s *Huraganom Waksmund* síce už nestrelili ani jediný gól, keďže však rovnako na tom bol aj súper, skončil bezgólovou remízou. Jablončania sú tak momentálne na 4. mieste.

Trieda A

Aprílové zápasy Triedy A začali spišským derby, keď **Granit Czarna Góra** privítal na svojom ihrisku *GKS Łapsze Niżne*. V zápase padol len jediný gól z kopačky Kiernoziaka, ktorý rozhodol o výhre domácich 1:0. V nasledujúcich troch dueloch zaknihovali futbalisti Čiernej Hory tri remízy. Prvú 2:2 na pôde *Sokolica Krościenko nad Dunajcem*, keď sa o presné zásahy postarali Sztuczka a Marynarczyk, pričom posledných desať minút riadneho hracieho času museli Čiernohorci hrať, po vylúčení Milona v oslabení. Rovnakým skóre skončil aj domáci zápas s *Uniou Naprawa*, a to napriek tomu, že Čierna Hora viedla v prvom polčase gólmi Kiernoziaka a Sarnu už 2:0, no nezvládla druhú polovicu hry, v ktorej súper dokázal vyrovnať na konečných 2:2. Posledný aprílový duel hrali Spišiaci na ihrisku predposlednej *Wiatra Białka Tatrzańska II*. Po dobrom prvom polčase, ktorý vyhrali presným zásahom Marynarczyka, znovu nezvládli záver, keď v 86. minúte dostali vyrovnávajúci gól a po remíze 1:1 si obe družstvá zapísali do tabuľky po bode.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Skalni Zaskale	19	15	1	3	46
2.	Czarni Czarny Dunajec	20	13	5	2	44
3.	Zawrat Bukowina Tatrzańska	19	13	4	2	43
4.	Bór Dębno	20	12	3	5	39
5.	Gronik Gronków	19	9	3	7	30
6.	KS Luboń Skomielna Biała	19	9	2	8	29
7.	Skawianin Skawa	20	8	5	7	29
8.	Jarmuta Szczawnica	20	7	5	8	26
9.	**Granit Czarna Góra**	**19**	**6**	**7**	**6**	**25**
10.	KS Lawina Spytkowice	20	6	6	8	24
11.	Unia Naprawa	20	5	2	13	17
12.	Sokolica Krościenko nad Dunajcem	19	4	3	12	15
13.	Wiatra Białka Tatrzańska II	19	2	4	13	10
14.	**GKS Łapsze Niżne**	**19**	**2**	**0**	**17**	**6**

Futbalistom **GKS Łapsze Niżne** sa po tesnej prehre s Čiernohorcami nevydarili ani nasledujúce zápasy. Najskôr si z ihriska *Skawianin Skawa* odniesli prehru 4:0. Strelecký odmlku prelomil v domácom dueli proti *Czarni Czarny Dunajec* Sczechowicz, ktorého presným zásahom viedli Lapšania po prvom polčase 1:0. V tom druhom však lovili zo siete loptu až trikrát a nakoniec prehrali 1:3. Ani jediný gól nedokázali streliť ani na pôde *Jarmuty Szczawnica*, ktorej podľahli vysoko 8:0. Stále sú tak na poslednom 14. mieste.

Trieda B 1. skupina

Hráči **For Fun Lipnica Wielka** vstúpili do jarnej časti tesnou prehrou na domácom ihrisku so *Skałkou Rogoźnik*. Na nepriaznivý stav 0:2 dokázal odpovedať gólom Lach až v 90. minúte, a tak Lipničania zaknihovali domácu prehru 1:2. Chuť si následne napravili v oravskom derby s *Orawou Jabłonka II*, ktorú zdolali presným zásahom Zubrzyckého najtesnejším rozdielom 0:1. V prvom májovom zápase však opätovne podľahli *Janosiku Sieniawa* 1:3 a klesli tak na 6. miesto.

Napriek prehre s Lipničanmi si polepšili futbalisti **Orawy Jabłonka II**, ktorý v prvom jarnom dueli zdolali *KS Łokomotiw Chabówka* 2:1, keď oba góly vsietili v druhom polčase Buroň a Lichosyt. Jablončania sú tak momentálne na 7. mieste, pričom na svojich oravských rivalov strácajú iba jediný bod.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Wisła Czarny Dunajec II	11	10	1	0	31
2.	Janosik Sieniawa	12	9	1	2	28
3.	Jordan Jordanów II	11	7	1	3	22
4.	KS Łokomotiw Chabówka	11	6	1	4	19
5.	Skałka Rogoźnik	12	6	1	5	19
6.	**For Fun Lipnica Wielka**	**12**	**4**	**1**	**7**	**13**
7.	**Orawa Jabłonka II**	**11**	**4**	**0**	**7**	**12**
8.	Delta Pieniążkowice	12	3	2	7	11
9.	Szarotka Rokiciny Podhalańskie	12	3	0	9	9
10.	Podgórki Krauszów	12	2	0	10	6

Trieda B 2. skupina

Do jarnej časti po zimnej prestávke skvele vstúpili futbalisti **Spisz Krempachy**, ktorí v aprílových zápasoch zaznamenali dve výhry. V prvom porazili vonku *Spływ Sromowce Wyżne* presvedčivo 0:3, keď ku gólu Pacygu pridali ďalšie dva Walenty a Sławomir Surmovci. V druhom dueli na domácej pôde privítali *Wierchy Lasek*, ktorý zdolali najtesnejším rozdielom 1:0, keď sa o jediný presný zásah postaral Łukasz. Momentálne sú stále na 2. mieste a čakajú na „zakopnutie" prvého *Gorc Ochotnica*, na ktorý strácajú štyri body. Na opačnom konci tabuľky sa nachádzajú hráči **Łęgi Nowa Biała**, ktorí vstúpili do jarnej časti sezóny prehrou na domácej pôde s lídrom súťaže *Gorc Ochotnica*. Po troch inkasovaných góloch nepriaznivý stav už len korigoval na 1:3 Gnida.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Gorc Ochotnica	11	8	2	1	26
2.	**Spisz Krempachy**	**10**	**7**	**1**	**2**	**22**
3.	Liepetnica Klikuszowa	9	5	2	2	17
4.	Przełęcz Łopuszna	10	5	1	4	16
5.	Wierchy Lasek	11	4	2	5	14
6.	Dunajec Ostrowsko	10	3	3	4	12
7.	Biali Biały Dunajec	11	4	0	7	12
8.	Spływ Sromowce Wyżne	11	3	0	8	9
9.	**Łęgi Nowa Biała**	**9**	**1**	**1**	**7**	**4**

autor Milica Majeriková-Molitoris

eprasa.pl 7bbd688cfd

Babka zwyczajna – warto ją poznać bliżej cz. 1

Babka zwyczajna (Plantago major), zwana często szerokolistną lub lekarską, rośnie dziko na terenie całej Polski. Porasta trawniki, polne drogi, przydroża, łąki. Jest to nieduża roślina, której jajowate liście są zgromadzone na głównej łodydze w różyczce liściowej położonej tuż przy ziemi, osiągają ok. 30 cm wysokości. Wyższa jest jedynie kwiatonośna łodyga, na której zielonożółte kwiaty są zebrane w kłosach. Od dawna są znane właściwości lecznicze tej rośliny. Surowcem zielarskim są świeże i suszone liście, które można zbierać od maja do września.

Liście babki zawierają wiele składników prozdrowotnych np.: garbniki, kwasy organiczne, flawonoidy, pektyny, substancje śluzowe, błonnik pokarmowy, witamina A, C i K, związki mineralne oraz potas, magnez i cynk. Dzięki temu roślina ma szerokie spektrum oddziaływania na nasz organizm:

- działa przeciwwirusowo, przeciwzapalnie i przeciwbakteryjnie; moczopędnie i rozkurczowo;
- ma właściwości wykrztuśne przy uporczywym kaszlu i zalegającej flegmie;
- nawilża i powleka błony śluzowe górnych dróg oddechowych i przewodu pokarmowego;
- korzystnie wpływa na układ oddechowy, szczególnie przy zapaleniu oskrzeli, zatok, gardła, przy katarze i infekcjach górnych dróg oddechowych;
- wspomaga leczenie chorób przewodu pokarmowego, choroby wrzodowej żołądka, nieżytów i zaburzeń wydzielania soku żołądkowego;
- łagodzi objawy zatruć toksynami, co pomaga po rzuceniu palenia;
- uszczelnia ściany naczyń krwionośnych, zapobiegając obrzękom i opuchliznom nóg; – reguluje pracę serca, głównie jego rytm i ciśnienie tętnicze krwi;
- łagodzi ukąszenia; przyspiesza gojenie się ran oraz owrzodzeń; przyspiesza regenerację naskórka i zmiękcza tkankę bliznowatą;
- jest naturalnym antyoksydantem, poprawiając ogólną odporność organizmu;
- chroni przed zaćmą i zwyrodnieniem plamki żółtej.

Bogactwo składu rośliny jest wykorzystywane w przemyśle farmaceutycznym, kosmetycznym i ziołolecznictwie. Na rynku dostępne są leki i suplementy zawierające babkę zwyczajną: tabletki, kapsułki, syropy, krople czy maści. Jest też wiele kosmetyków na bazie wyciągów z babki: szampony, maseczki i odżywki do pielęgnacji włosów; kremy, maseczki, balsamy do pielęgnacji twarzy i ciała.

Każdy, może samodzielnie wykorzystywać liście babki zwyczajnej na własne potrzeby i przygotowywać własnoręcznie różne produkty, które można stosować na wiele różnych sposobów:

1. Zewnętrznie:

- świeży liść lekko rozgnieść, aby puścił sok i przyłożyć bezpośrednio na ranę, skaleczenie, ukąszenie przez owada;
- napar: kilka rozdrobnionych świeżych liści lub łyżkę suszonych zalać szklanką wrzątku i zaparzać 15-12 minut; przecedzić. Naparem przemywać trudno gojące się rany czy swędzące miejsca po ukąszeniach; można go użyć również do okładów i przymoczek – zmieniać co 5 godzin. Nadaje się do przemywania zmęczonych i opuchniętych oczu oraz w stanach zapalnych powiek i spojówek;
- nalewka: garść świeżych liści zalać w słoju wódką; szczelnie zamknąć na tydzień; co jakiś czas potrząsać; przecedzić i stosować do smarowania skóry zmienionej chorobowo;
- maść: lekko podgrzać 15 ml gliceryny, smalcu gęsiego lub lanoliny, dodać 15 ml wyciągu alkoholowego z babki i dokładnie wymieszać; przełożyć do słoiczka; przechowywać w lodówce. Stosować na podrażnioną i zmienioną chorobowo skórę, do skóry suchej i wrażliwej lub do smarowania spierzchniętych warg.

2. Wewnętrznie:

- suszone liście do przygotowania ziołowej herbatki: łyżkę suszonych liści zalać szklanką wrzątku i parzyć 3-5 minut; przecedzić; pić 1 x dziennie;
- jako składnik mieszanek, np. z macierzanką, miodunką plamistą i podbiałem;
- odwar: ½ łyżki liści zalać 150 ml wrzątku i gotować przez 5 minut; odstawić na 15 minut; przecedzić. Stosować przy suchym uporczywym kaszlu, ponieważ ułatwia usuwanie śluzu oraz przy problemach jelitowych. Nadaje się do zewnętrznego przemywania ran, owrzodzeń, zapobiegając zakażeniu skóry;
- syropy:

a/ 10 garści świeżych liści rozdrobnić blenderem lub drobno posiekać; zalać w garnku 2-3 szklankami wody, aby przykryć liście, dodać cukier (1/2-1 kg); gotować na małym ogniu aż zgęstnieje; gorący przelać do słoiczków i zakręcić;

b/ 100 ml świeżego soku z liści (z sokowirówki lub z wyciskarki) lekko podgrzać; dodać 100 ml miodu, 100 g cukru, sok z cytryny, goździki i cynamon wg uznania; dokładnie wymieszać. Przechowywać w lodówce, stosować przy infekcjach po 4 łyżki dziennie;

c/ szklankę świeżych liści zagotować z 6 szklankami wody; odstawić na godzinę i przecedzić. Dodać ½ l miodu, po łyżeczce cynamonu i kardamonu, 3 goździki, 4 łyżki octu jabłkowego lub soku z cytryny; wszystko zagotować i gorący przelać do słoiczków. Pić przy infekcjach lub jako dodatek do herbaty, aby podnieść odporność.

- wyciąg alkoholowy: 100 g świeżych, rozdrobnionych liści zalać 500 ml 40% czystego alkoholu na 20 dni; odcedzić i przelać do ciemnych butelek. Stosować 2 x dziennie po 10 ml jako środek wzmacniający. Po rozcieńczeniu (15 ml na 150 ml wody) nadaje się również do przemywania skóry. AS

Żadna terapia naturalna ani suplementacja nie zastępuje porady i leczenia u specjalisty, może stanowić jedynie uzupełnienie terapii konwencjonalnych. Alergicy oraz kobiety w ciąży i karmiące mogą stosować zioła i suplementy po konsultacji z lekarzem.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Nowe zasady zwolnień lekarskich (L4)

W ostatnim czasie coraz częściej mówi się o zmianach dotyczących zwolnień lekarskich, potocznie określanych jako L4. Temat ten budzi duże zainteresowanie, ponieważ dotyczy praktycznie każdego, zarówno pracowników, jak i pracodawców. Nowe regulacje oraz kierunki zmian w podejściu do kontroli i wykorzystywania zwolnień lekarskich mają na celu ograniczenie nadużyć, ale również lepsze dostosowanie przepisów do realiów współczesnego rynku pracy.

Jedną z kluczowych kwestii jest doprecyzowanie zasad prawidłowego korzystania ze zwolnienia lekarskiego. Dotychczas obowiązywała dość ogólna zasada, zgodnie z którą pracownik przebywający na L4 powinien powstrzymać się od wykonywania pracy zarobkowej oraz działań sprzecznych z celem zwolnienia. W praktyce jednak interpretacja tego przepisu budziła liczne wątpliwości. Czy wyjście do sklepu jest dopuszczalne? Czy można odebrać dziecko z przedszkola? A co z pracą zdalną w „lekkim" zakresie? Obecnie coraz wyraźniej akcentuje się, że kluczowe znaczenie ma cel zwolnienia lekarskiego, czyli powrót do zdrowia. Oznacza to, że każda aktywność pracownika powinna być oceniana przez pryzmat tego, czy sprzyja rekonwalescencji, czy też ją utrudnia. Przykładowo, krótkie wyjście po podstawowe zakupy czy spacer może zostać uznane za dopuszczalne, o ile nie stoi w sprzeczności z zaleceniami lekarza. Z kolei podejmowanie pracy zarobkowej, nawet w formie pracy zdalnej, co do zasady pozostaje niedozwolone i może skutkować utratą prawa do zasiłku chorobowego.

Istotne zmiany dotyczą także kontroli zwolnień lekarskich. Zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i pracodawcy zyskują coraz większe możliwości weryfikacji prawidłowości wykorzystywania L4. Kontrole mogą obejmować nie tylko wizyty w miejscu zamieszkania, ale również analizę aktywności zawodowej czy publicznie dostępnych informacji, na przykład w mediach społecznościowych. W praktyce oznacza to, że publikowanie zdjęć z wakacji w czasie zwolnienia lekarskiego może stać się podstawą do zakwestionowania jego zasadności.

Nowością, o której coraz częściej się mówi, jest również większa cyfryzacja procesu wystawiania i obsługi zwolnień lekarskich. Elektroniczne zwolnienia (e-ZLA) funkcjonują już od kilku lat, jednak ich rozwój idzie w kierunku jeszcze większej automatyzacji i integracji z systemami pracodawców oraz ZUS. Dzięki temu informacje o zwolnieniu trafiają do odpowiednich podmiotów niemal natychmiast, co ogranicza ryzyko nadużyć oraz usprawnia proces wypłaty świadczeń.

Z perspektywy pracodawców istotne jest także to, że zmiany w podejściu do L4 mogą wpłynąć na politykę zarządzania absencją pracowników. Coraz większy nacisk kładzie się na monitorowanie częstotliwości i długości zwolnień lekarskich, a także na działania prewencyjne, takie jak programy zdrowotne czy wsparcie psychologiczne. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do poprawy ogólnej kondycji pracowników oraz zmniejszenia liczby absencji.

Nie można jednak pominąć również wątpliwości i obaw, jakie pojawiają się w związku z zaostrzeniem kontroli. Część pracowników wskazuje na ryzyko nadmiernej ingerencji w życie prywatne oraz niepewność co do tego, jakie zachowania są jeszcze dopuszczalne, a jakie mogą zostać uznane za naruszenie przepisów. Dlatego tak ważne jest jasne komunikowanie zasad oraz edukacja zarówno pracowników, jak i pracodawców.

Najważniejsza nowelizacja przepisów dotyczących zwolnień lekarskich weszła w życie 13 kwietnia 2026 r., to właśnie od tej daty obowiązują nowe zasady kontroli oraz wykorzystywania L4. Zmiany te wynikają z ustawy z dnia 18 grudnia 2025 r. nowelizującej przepisy o systemie ubezpieczeń społecznych i mają charakter porządkujący. Ustawodawca zdecydował się doprecyzować pojęcia, które wcześniej były nieostre i często interpretowane przez sądy. Od 13 kwietnia 2026 r. w praktyce obowiązują m. in. następujące zasady: utrzymano tylko dwie podstawowe przesłanki utraty zasiłku chorobowego: wykonywanie pracy zarobkowej, wykorzystywanie zwolnienia niezgodnie z jego celem, dopuszczono tzw. czynności incydentalne, czyli drobne aktywności życia codziennego (np. zakupy, apteka), które nie przekreślają prawa do świadczenia, znacząco rozszerzono uprawnienia kontrolne ZUS, w tym możliwość legitymowania ubezpieczonego czy żądania dokumentacji medycznej, doprecyzowano definicje takich pojęć jak „praca zarobkowa" czy „aktywność niezgodna z celem zwolnienia", co ogranicza uznaniowość decyzji organów. Co istotne, nowe przepisy przewidują również kolejny etap reformy, który dopiero nadejdzie. Już dziś wiadomo, że 1 stycznia 2027 r. wejdą w życie dalsze zmiany, mające jeszcze większy wpływ na codzienne funkcjonowanie pracowników. Od tego momentu możliwe będzie m.in.: korzystanie ze zwolnienia lekarskiego tylko w ramach jednego stosunku pracy, przy jednoczesnym wykonywaniu obowiązków w innym, o ile pozwala na to stan zdrowia oraz większa elastyczność w dopasowaniu zwolnienia do konkretnego rodzaju pracy (np. fizycznej lub umysłowej). Rok 2026 przynosi przede wszystkim uporządkowanie i zaostrzenie kontroli, natomiast rok 2027 może oznaczać faktyczną zmianę filozofii zwolnień lekarskich z modelu „całkowitej niezdolności do pracy" na bardziej elastyczny, dopasowany do realiów współczesnego rynku pracy.

Podsumowując, zmiany dotyczące zwolnień lekarskich zmierzają w kierunku większej przejrzystości, cyfryzacji oraz kontroli ich wykorzystywania. Dla przeciętnego „Kowalskiego" oznacza to konieczność większej ostrożności i świadomości swoich obowiązków podczas przebywania na L4. Jednocześnie nowe rozwiązania mogą przyczynić się do ograniczenia nadużyć i bardziej sprawiedliwego funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych.

Opracowała: mgr Ela Góra-Brzegowska

Źródła: • Zakład Ubezpieczeń Społecznych – komunikat o zmianach w L4 (2026), • Poradnik Przedsiębiorcy, • Gov.pl – informacja o podpisaniu ustawy reformującej system, • Grant Thornton / opracowania eksperckie – wejście zmian etapami (2026–2027)

eprasa.pl 7bbd688cfd

HVIEZDY O NÁS

BLÍŽENCI (22.5. – 21.6.)

Budete mať potrebu upratať si svoj každodenný život. Práca, zdravie a rutina si vyžiadajú viac pozornosti. Nastavte si viac efektívny režim, zlepšite návyky a venujte sa viac starostlivosti o seba.

RAK (22.6. – 22.7.)

Prichádza citlivý, ale aj príjemný mesiac. Môžete zažiť krásne momenty vo vzťahoch alebo sa venovať aktivitám, ktoré vám prinášajú radosť. Dbajte na pohyb vonku, prinesie dobré výsledky pre vaše telo.

LEV (23.7. – 23.8.)

Hlavné sa pre vás stanu témy domova, rodiny a vnútorného pokoja. Hoci ste zvyknutí byť aktívni a viditeľní, tento mesiac vás vedie k tomu, aby ste sa viac zamerali na svoje vnútorné potreby.

PANNA (24.8. – 23.9.)

Prichádza obdobie komunikácie a nových podnetov. Môžete nadviazať dôležité kontakty, naučiť sa niečo nové alebo si ujasniť svoje názory. Nebojte sa vyjadriť to, čo si myslíte.

VÁHY (24.9. – 23.10.)

Vašu pozornosť si zaslúžia financie a vlastná hodnota. Môžete prehodnotiť svoje príjmy, výdavky alebo celkový prístup k peniazom. Zároveň ide o obdobie, kedy si nastavujete hranice a učíte sa vážiť si sami seba. Tento proces vám prinesie väčšiu stabilitu.

ŠKORPIÓN (24.10. – 22.11.)

Zmeny sa chystajú vo všetkých oblastiach vášho života. Prehodnotíte svoj doterajší život a zavediete veľké zmeny. Niečo sa môže uzavrieť, aby sa mohlo začať nové obdobie. Podporí to váš osobný rast.

STRELEC (23.11. – 21.12.)

Tento mesiac sa viac ponoríte do seba. Je to vhodný čas na oddych, reflexiu a uzatváranie starých kapitol. Nemusíte mať všetko vyriešené okamžite. Doprajte si čas a priestor, odpovede prídu samé postupne.

KOZOROŽEC (22.12. – 20.1.)

Prišiel čas na aktívny spoločenský život. Zároveň si uvedomíte, ktoré vzťahy majú skutočnú hodnotu. Prídete na to, ktoré kontakty stoja za to a na ktoré je potrebné zabudnúť.

VODNÁR (21.1. – 19.2.)

Práve je dobrý moment na zaistenie si výrazného posunu v kariére. Objaviť sa môže nová príležitosť alebo uznanie za vašu doterajšiu prácu. Je čas ukázať svoje schopnosti a nebáť sa ísť za svojimi cieľmi. Konajte teraz, to sa oplatí.

RYBY (20.2. – 20.3.)

Je teraz vhodný čas, aby ste realizovali svoje sny tykajúce sa svojich záujmov či zvýšenia kvalifikácii v práci. Pohyb vonku, cvičenia a spoločenské hry vás zblížia s priateľmi.

BARAN (21.3. – 20.4.)

Trochu oddychu vám len prospeje. Hoci ste zvyknutí konať rýchlo a rozhodne, tento mesiac vás vyzýva zastaviť sa a prehodnotiť svoje smerovanie. Do popredia sa dostávajú najmä financie. Vo svojom súkromí skúste byť úprimný, vďaka čomu pochopíte isté veci a oslobodíte sa od zbytočných nepotrebných vzťahov.

BÝK (21.4. – 21.5.)

V máji riešte svoje vzťahy či už to v súkromí či v povolaní. Je to najlepší čas urovnať to, na čo myslíte dlhšiu dobu. Partnerské aj pracovné väzby prechádzajú skúškou, ktorá vám pomôže ujasniť si, čo je pre vás skutočne dôležité. Ak niektoré vzťahy nefungujú, teraz sa to ukáže v plnej miere.

NÁŠ TEST

Ako dobre poznáte povery?

1. Ak nechcete mať do smrti nešťastie, nechoďte ...
a) ... v divadle na javisko; b) ... do potoka; c) ... na poklop kanálu.
2. Ak sa vám niečo rozbije a vy chcete zlepiť črepy...
a) Nerobte to, spojmi vám odtečie šťastie aj láska. b) Zlepené črepy šťastie ešte znásobia. c) Zlepiť môžete iba piatok trinásteho v prítomnosti čiernej mačky, inak sa vec i vzťahy znova rozbijú.
3. Dieťaťu do jedného roka nestrihajte nechty a vlasy. Prečo?
a) Bude z neho trpaslík. b) Zabije vlastných rodičov. c) Zomrie.
4. Ak vysypete soľ, čaká vás nešťastie. Ako ho odvrátiť?
a) Soľ hneď oblížete. b) Štipku soli hodíte cez ľavé rameno. c) Soľ pozbierate a povaríte v levanduľovej vode.
5. Ak stretnete na pravé poludnie dve mníšky...
a) ... rýchlo ošediviete; b) ... budete mať šťastie; c) ... budete mať smolu.
6. Čo predpovedá nočný krik vtáka - kuvika?
a) vojnu; b) hádku s partnerom; c) smrť.
7. Aby vás neohrozili duchovia zločincov, nikdy by ste nemali...
a) ... triasť mokrým dáždnikom; b) ... prechádzať pod rebríkom opretým o stenu; c) ... obzerať sa na cintoríne za seba.
8. Keď vám spadne pred jedlom nôž, príde návšteva. Aká?
a) žena; b) muž; c) dieťa.
9. Čo vám zaručene splní prianie?
a) padajúca hviezda; b) modrý Mesiac; c) zatmenie Slnka.
10. Určite nebudete mať šťastie, ak zabijete...
a) ... mravca; b) ... pavúka; c) ... lienku.

VYHODNOTENIE:

1c; 2a; 3c; 4b; 5b; 6c; 7b; 8b; 9a; 10b.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Viac ako polovica správnych odpovedí, ste výborne zorientovaní v poverách a viete si ich prispôsobiť situácií. Či im veríte alebo nie je to už na vás.

Polovica správnych odpovedí znamená, že nie je to zlý výsledok. A nebojte sa, niektoré povery vyzerajú horšie ako sú v skutočnosti.

Menej ako polovica správnych odpovedí znamená, že nepoznáte veľmi povery, nezaujímate sa o nich a nemáte k ním žiaden vzťah. Vôbec sa tomu nevenujete aj keď sa niečo stane vždy to reálne riešite.

Pravidlo presnosti: Ak sa unavuješ riešením nejakého problému, veľmi ti pomôže, ak v podstate poznáš riešenie.

***

„Ty nemáš nepríjemnosti s manželkou, keď sa vrátiš domov neskoro v noci?"

„Nie. Ja sa s ňou vždy stavím, že prídem skôr a ona má potom radosť, že vyhrala."

***

- Prečo práčka šetrí elektrinu?
- Lebo perie aj potme.

***

V príjemnej reštaurácii:

"Pán vrchný! Tá polievka je totálne priesvitná!"

"To preto, aby ste sa mohli kochať pohľadom na ornament, ktorý máte na spodku taniera."

***

- Tak vy ste ten nový vodič? Ako sa voláte?
- Volám sa Marián, pán riaditeľ.
- Prepáčte, ale svojich zamestnancov neoslovujem krstným menom. Aké je vaše priezvisko?
- Zlatko.
- Hm, tak môžeme vyraziť, Marián.

***

Stretnú sa tri babičky a chvália sa svojimi vnukmi. „Môj bude doktorom. Stále sa hrá s ampulkami a striekačkami, niečo si pichá." „Môj bude asi agronóm. Sadí na záhrade konope a mak a čaká na úrodu." „Môj bude určite šofér. Namočí si handru do benzínu, hodí si ju na hlavu a povie: „Teraz ma neruš babi, bude jazda."

***

AKO JE TO SPRÁVNE?

Milí čitatelia, často sa pýtate na správny preklad slov, preto sme sa rozhodli, že na vašu žiadosť budeme uverejňovať niektoré poľské a slovenské frázy a slová, ktoré sa využívajú v oblasti administratívy, stavebníctva, poľnohospodárstva, reklamy, dopravy a spojov, ekonómie, turistiky a tiež zradné slová.

V POĽŠTINE:	V SLOVENČINE:
asesor notarialny	notársky čakateľ
normatywna moc faktu	právna sila faktu
influencer (opiniotwórca w mediach społecznościowych)	influencer (ovplyvňovateľ alebo mienkotvorca na sociálnych sieťach)
Streaming (nieprzerwane przesyłanie treści cyfrowych (wideo/audio) z internetu w czasie rzeczywistym, bez konieczności pobierania)	stríming (nepretržitý prenos digitálneho obsahu (video/audio) z internetu v reálnom čase, bez nutnosti sťahovania)
podlegać procedurze celnej	podliehať colnej procedúre
podcinanie cen	znižovanie cien
potrącić składkę z pensji	odrátať zrážku z mzdy
probablistyka	probablita, pravdepodobnosť
zawiadomić dłużnika o wymagalności zapłaty	oznámiť dlžníkovi vymáhateľnosť platby
złożenie deklaracji podatkowej	podanie daňového priznania

Dve babätká sa rozprávajú v pôrodnici:

- Ahoj, ja som chlapček.
- Ako vieš? - pýta sa druhé bábätko.
- Počkaj, kým odíde sestrička, potom ti niečo ukážem.

Keď sestrička odíde, chlapček si odhrnie deku a hrdo povie:

- Aha, mám modré ponožky.

***

Zora ide večer po parku a zrazu začuje výkrik:

- Stoj!!

Zostane teda celkom vystrašená stáť. Na to zaznie:

- Ľahni!!

Zora si teda ľahne a pripravuje sa na ťažký osud znásilnenej ženy. Na to sa z blízkej tmy ozve:

- Je vám niečo? Cvičím tu psa, keď som vás tu našiel ležať...

***

Babička vraví:

- Ja na zlepšenie trávenia pijem pivo, pri zažívacích ťažkostiach pijem biele víno, pri vysokom tlaku si dám červené víno, keď mám tlak nízky, tak si dám koňak a pri nachladnutí si vypijem slivovicu.
- A kedy pijete vodu?
- Tak takú chorobu som ešte nemala...

***

Tri dni blúdi muž po púšti. Zrazu nad ním letí lietadlo. Zotrie si pot z čela a povie:

- Konečne tieň!

***

Svadobný fotograf: - A teraz urobím fotku najšťastnejšieho páru tejto svadby. Prosím, aby predstúpila nevesta s mamičkou!

***

Príde Jožko do školy a na hlave má obrovskú hrču:

Pani učiteľka sa ho pýta: - Jožko, hádam Ťa nepoštípala osa?

Jožko: - Nie, pani učiteľka, ocko ju zabil lopatou!

***

Príde chemik do lekárne: - Dobrý deň, máte kyselinu (RS)-2-(4-(2-metylpropyl)fenyl)propanovú?

Lekárnik niekoľko sekúnd ťuká do klávesnice a pýta sa: - Myslíte Ibuprofén?

A chemik na to: - Áno, presne ten, prepáčte, ale ja si tie vaše nezmyselné názvy nedokážem zapamätať.

eprasa.pl 7bbd688cfd

Slovensko je plné zaujímavých miest, ktoré sa oplatí navštíviť a oni zasa spestria náš každodenný život niečím zvláštnym, jedinečným, čo poteší očí a pookreje i dušu. Prinášame vám tipy na niektoré z nich. Počasie je čoraz krajšie a môžete si nielen o nich prečítať ale si ich aj osobne pozrieť.

Ako v krajine obrov

Lavička „stavaná pre obrov“ s názvom Gardeon sa nachádza v obci Kláštor pod Znievom v okrese Martin. Je zhotovená z veľkých drevených hranolov – váži viac ako 3 000 kilogramov, dlhá je viac ako 5 metrov a má výšku 3 metre. Tento masívny skvost ponúka krásny výhľad jednak na okolitú prírodu a jednak na zrúcaninu hradu

Zniev. Podobné výhľady si môžete užiť aj na kopci o kúsok vyššie, a to z hojdačky označovanej vzhľadom na jej lokalitu aj ako hôrdačka.

Ak sa vám zdá „veľké sedenie“ v podobe lavičkovej atrakcie zaujímavé, vedzte, že na Slovensku si s nohami vo vzduchu môžete posedieť na viacerých miestach. Navštívte napríklad Oravskú Polhoru, Pohanské, Sásovú, Patu, Dolný Hričov, Poluvsie, Korňu či Ďurčinú, ktorá je zároveň „oknom“ do Rajeckej doliny. Vďaka týmto miestam sa budete môcť pochváliť fotografiou na obrej lavičke.

A čo obria stolička? Rozhľadňu v tomto tvare nájdete v obci Osádka na Orave. Bačov stolec svojpomocne zhotovili ľudia z okolitých dedín. Je zaujímavý výhľadmi, ale aj svojou konštrukciou – v hornej časti sa nachádza vyhliadkový priestor, ku ktorému vyjdete po rebríku, pričom priamo z neho visí hojdačka. Pokochať sa okolím tak môžete rôznymi spôsobmi na jednom mieste. Nádherný výhľad na Veľký Choč sa vám vryje do pamäti.

Veľkolélsky ostrov

Veľkolélsky ostrov je pomenovaný podľa neďalekej osady Veľký Lél v okrese Komárno, ktorá sa kedysi pýšila farmou, na ktorej miestni chovali ovce, kravy či kone, pestovali obilie a kukuricu, a aj krásnym parkom a rozvoniavajúcim liehovarom. Ostrov bol v tom čase prístupný len cez brod a ten bol bezpečným pasienkom pre zvieratá – keď sa počas povodní ostrov ocitol pod vodou, brod im poskytoval útočisko na pevnine. Lúky a pasienky v okolí ostrova boli veľmi úrodné, a tak dokázali uživiť stáda zvierat počas celého roka. Vďaka pravidelnému spásaniu a koseniu úrody vznikol malebný trávnatý ráz krajiny so vzácnou flórou a faunou. Dnes je ostrov mozaikou lesných, mokradných a trávnatých biotopov, nachádza sa tam lužný les, jaseňo-

vo-brestovo-dubový a vŕbovo-topoľový tiež. V roku 1974 bola časť veľkolélskych lesov s pralesným charakterom vyhlásená za prírodnú rezerváciu. Ostrov je lemovaný širokým hlavným korytom Dunaja z jednej strany a z tej druhej zase Veľkolélskym ramenom. Vďaka miestnym farmárom sa na ostrov vrátilo stádo dobytka – prirodzení obyvatelia dunajských mokrých lúk a pasienkov, teda kozy, ovce, kravy – či pôvodné slovenské plemeno koní huculy. ■

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ADRES REDAKCJI:
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7, tel. +48 12 633 36 88
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.zivot.pl

WYDAWCA:
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE,
ZARZĄD GŁÓWNY
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel. +48 12 632 66 04, +48 12 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Zespół: redaktor naczelny: Agáta Jendžejčíková
redaktorzy:
Milica Majeriková-Molitoris, Grażyna Falatová

Społeczne kolegium doradcze:
Łucja Kościelak, Marián Smondek,
Božena Bryjová, Mária Kačmarčíková, František Paciga,
Dominik Surma, Anna Krištofeková,
Silvia Plučinská, Ján Bašisty, Ľudomír Molitoris,
Ján a Irena Kašickí, Žofia Fifanská

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

WARUNKI PRENUMERATY:
Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie gotówką
lub na konto: BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
z dopiskiem: Prenumerata czasopisma Život za rok...

Płacąc za prenumeratę czasopisma za pośrednictwem poczty należy doliczyć odpowiednią opłatę pocztową.

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Prenumerata w formie elektronicznej: www.zivot.pl

portal **eprasa.pl, link:** http://eprasa.pl/news/život
Koszt: miesięcznie – 7,00 zł; rocznie – 84 zł

CENY PRENUMERATY 2026

DLA KÓŁ I ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA:
1 miesiąc: 7,00 zł, półrocznie: 42,00 zł, rocznie: 84,00 zł

INDYWIDUALNA:
krajowa, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: 1 miesiąc **12,60 zł**, półrocznie **70,60 zł**, rocznie **140,20 zł**

zagraniczna, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi:
na Słowację: **14,00 zł** – rocznie **168,00 zł**
do Europy (w tym Czechy): 22,00 zł – rocznie: **264,00 zł**
do USA i Kanady: pocztą lotniczą 23,00 zł – rocznie: **276,00 zł**

Niezamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian treści nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji. Za niezamówione teksty redakcja nie płaci honorariów autorskich.

Nakład 1900 egz.

PL ISSN 0514-0188

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

„PUBLIKACJA WYRAŻA JEDYNIE POGLĄDY AUTORA/ÓW I NIE MOŻE BYĆ UTOŻSAMIANA Z OFICJALNYM STANOWISKIEM MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI.”

„PUBLIKÁCIA VYJADRUJE IBA NÁZORY AUTORA/OV A NEMÔŽE BYŤ STOTOŽŇOVANÁ S OFICIÁLNYM POSTOJOM MINISTRA VNÚTRA A ADMINISTRATÍVY.”

eprasa.pl 7bbd688cfd

Kacvín

Podvlk

Podvlk

Slovenskí spisovatelia a ilustrátori na cestách po Poľsku

Nedeca

Krakov

Nová Belá

Kacvín

Nedeca

Nová Belá

Foto: mm-m

eprasa.pl 7bbd688cfd

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU

POLECAMY NASZE WYDAWNICTWA

Przekaż swój 1,5% na Towarzystwo Słowaków w Polsce! KRS: 0000254010

eprasa.pl 7bbd688cfd